

Mäkelän Piisu.

Kertoellut

T. H.

Robinson.

Helsingissä 1880.

Alfred. n. l. r. h. l. f.

1875

1875

1875

Mäkelän Liisu.

Kertoelint

C. H.

Helsingissä,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa.

1880.

Handwritten Title

Author

1850

Printed by

London

1850

I.

Rosja.

Wähäisellä mäen töyrällä kauniin metsäjärven rannalla oli Mäkelän warakas torppa; se oli rakennustaan ustea, sillä siinä hän kaffi tupaa vastakkaisin ja porstuan perässä kamari; ulkokuoneet olivat myöskin tarpeen-mukaiset.

Estelä-Suomen kunnaat ja kirkulat wihäritsin, ja jopa woikukattin olivat puhjenneet kedon kaunistukseksi rannan äyräälle, johon Liisu, torpan wanhin tyttö, nyt lewittelee pyyhittyjä pellawalankojaan. Tuota punaposkista, lempeäsilmäistä tyttöä kaikki rakastivat warsinkin hänen hymmän luontonsa wooksi. Liisun wanhemmat olivat warakkaita, waikka heillä oli ollut kuusi lasta; niistä toki eli ainoastaan neljä, kaffi poikaa ja kaffi tyttärtä. Mutta palatkaamme Liisuun, jota juuri on saanut lankawyhtinsä kedolle lewitte-tyksi. Mitä ajattelee hän tuossa mielihymällä katsellessaan lankoja, joita ahkeralla työllään on kokoon saanut? — Mitä ajattelee tyttö, kun hän valmistaa waatetta, jota wasta omassa kodissaan on pitävä? — Liisu nuot langat oli itseänsä warten kehännnyt, sillä olipa hän jo pari vuotta ollut kartanon Jaakon kihloissa. Tämä palweli nuorta kartanon omistajaa, patruuna Pohjosta. Patruunan lapsuuden aikana oli Jaakko kartanossa juoksupoikana; sittemmin läwi hän muuallakin onneansa koettamassa, mutta kun nuori patruuna wanheppainensa kuoltua tuli tilan omistajaksi, rupesti Jaakko taas kartanossa palwelemaan, ja täällä hän Mäkelän Liisun tuttavuuteen tuli, sillä tuo torppa oli kartanon aluetta. Liisun wanhemmat, taikka erittäinkin äiti, eiwät tah-

toneet Jaakkoa tyttärensä sulhukseksi, koska hän oli wain köyhä renkimies; mutta wihdoin muori toki, waikka wastahakoi- festi, antoi Liisun ruweta kapiota walmistamaan.

Oli lauwantai-iltapuoli, ja Liisun täytyi rientää äyräältä pois ehtoo-askareil- lensa. Hän rupesti pihaa lakasemaan ja aikoi sen tehtyänsä panna nuoria kuusen- hamun oksia portahitten eteen, mutta li- hawa juottoporsas yhä esteli, se kun juoksi hänen perässään, ramistellen hä- nen hameensa liepeitä. Liisu torjui por- sasta pois, mutta tuo aina wain seurasi häntä, ja samassa wieras ääni huusi:

„Kas wain! Kylläpä nähty, että hy- win hoidettu elämä ruoffiansa tuntee“.

Liisu katsahiti sinne päin, josta ääni kuului, ja sanoi punastuen: „Kah! Zus- filan isäntä!“

„Niin oikein, minä palaan kaupun- gista, mutta poikkefin tänne katsomaan, kuinka Mäkelässä voidaan“. Näin sa- noen antoi hän hewosellensa heiniä, otti niistä tuffosen ja pyyhkäsi sillä hien he- wosensa seljältä sekä wikkoi wialä: „Saathan, Liinaharjaseni, tässä wäähän hu'ata“.

„Käykäätte sisälle“, sanoi Liisu ja saat- toi nyt isäntää tupaan, jossa Mäkelän muori juuri oli lakannut willoja kehää- mästä ja par'aikaa laski ruffinsa tuwan äärimmäiseen nurkkaan. Wieraan tul- lessa koira muristen hyppäsi penkin alta ja jopa haukahtikin. Kisja peljästyksissään pyöstytti selkälarwojansa ja riensi alkunalle. Mutta muori, nähtyänsä wie- raan, meni iloisesti vastaan, sanoen:

„No kah! Itse Jusfilan isäntä! terveeksi! Huuti, Walpas! Iakkaatko hautumasta! Mikko siellä! älä affunasta ulos syöksi! Tässä juuri ajattelin: kukahen tänne tulee, koska Mikko ehtimiseen silmiänsä pesee. Istukaatte, isäntä hyvä, kohta Matti ja pojatkin metsästä palaa-wat“.

„Kuinkas täällä naapurisja muori on woinut?“ kysyi Jusfila.

„Sm, eipä tämä woinimintaan juuri hymän-puolista ole, mutta kun lapset jo aika-ihmisiksi rupeewat tulemaan, niin saawathan he tehdä, mitä ei wanhemmat jaksa. Pojat auttavat isää, ja Riisu kyllä tekee kaikki, mitä waimowäen työhön kuuluu; eikä Mantakaan enään hufan-syöpä ole“.

Jusfila wilsti mielihywällä Riisuun, filitteli parempaan kuntoon noita pääläella olevia harmoja hapsiaan ja pani paitansa kaulusta suorempaan. Hän oli leskimies, ja tuo kukoistawa, toimekas tyttö olisi hänen mielestään sopinut rusthollin emännäksi. Nyt hän koetti päästä puheen alkuun Riisun kanssa, mutta muori pakisi niin paljon, ett'ei wän aiteista tahtonut mitään syntyä. Jo miehetkin kotia tuliwat ja muori sanoi:

„Katsos, Riisu, onko kahwipannu takassa vielä kuumana. Tuon kahwin nojalla tässä pystysä psyn, se aina wä-häsen wirtistyyttää woinia“.

Riisu meni kahwia kuppeihin kaatamaan ja kauppassi sitten tuota mafusaa nestettä kaikille. Dytön muuten iloinen muoto näytti nyt wä-hän alaluoiselta; hän toimitteli lewotoinna ikään kuin pääskynen, joka myrsky-ilman entäessä sinne tänne lentee. Kahwin juotunsa miehet rupefiwat tupakkaa polttamaan ja pian wahwat sawupilwet nousiwat tuwan kattoon asti.

„Mitenkä nyt Jusfilasja woidaan?“ kysyi Matti, „eihän teiltä ole mitään kuulunut. No, tämä meidän ja teidän wälinen matka ei olekkaan aiwan lyhyt, waikka kuitenkin olette lähin naapurimme“.

„Sm, eipä meillä woininen niin hyvä juuri ole, kun ei työt eikä toimet käy, tuten pitäisi, — emännän ohjaawa käsi olisi ainakin suuresta tarpeesta“. Tuota sanoesjaan katsahti hän taas Riisuun. Senpä nyt muori huomasi ja kiiruhti sanomaan:

„Tiettyhän se on, että semmoisesja rusthollisja emäntä tarwitaan. Kumma kyllä, että kaksi wuotta leskimiehenä oltuanne wielä naimatonna olette, sillä tottahan kumppanin kanssa elämä hauskemmasti kuluu kuin yksin ollesja“.

„Sm, wanhan askeleet ja tuumat ei-wät ole niin nopeat kuin nuorten. Katsellut olen, ajatukksisjani walittuni walinnut, mutta — kentiesi hän ei minusta huolisi, koska hän wielä on warsin nuori ja hehkuwa-postinen“. Näin sanottuaan loi Jusfila Riisuun silmäyksen, josta selwään huomasi, ketä hän walitullansa tarwoitti, mutta Riisu puikahti punastuen owesta ulos, ja muori wirkoi:

„Mitä wanha te wielä olette! hohho! ja tottahan sitä huonompaankin rustholliin kelpaisi emännäksi mennä“.

„Kylläpä wain“, wirkoi Matti, „jollei sattumus olisi epäsuosiollinen, niin että walittunne jo olisi toisen morsian“.

Nytpä muori hätääntyi, hän nyppäsi miestänsä takin-liepeistä, kuisaten: „Älä millään muotoa, Matti hyvä, mitään puhu; ajatteleppas — kokonainen rustholli! Tähän ei Matti mitään ennättänyt wastata, sillä Jusfila sanoi:

„Kerran tuo kumminfin täytyy selwille jaada, enkä minä puhemiesstä huoli; sanonpa siis suoraan, mitä jo kauan olen aikonut: minä olen Riisua katsellut siinä toiwosja, että hänen saisin waimokseni; kyllähän minulle on kaupattu rikkahimpia, mutta eipä ne ole muuten mieleisjäni“.

„No, älkää toki pilkkaa puhuko“, wirkoi muori iloisjaan.

„Totta puhun, enkä mitään pilkkaa“, wastasi Jusfila. „Minulla on kyllin tarwaraa, sitä en tarwitse, mutta kelpo

emännän puutteessa olen, ja senhän nyt toivoisin saavani Piisusta".

"No niin, vaikka en ole laulainen kehuja, niin uskallanpa toki sanoa, että kyllä kehtaan meidän Piisunamme töitensä ja tapojensa vuoksi pannakkin vaikka rusthollarin emännäksi, mutta köyhä hän on — eipä toki köyhimpiä, vaan kyllähän torpan tilat tiettään, ett'ei niitä suuriin taloihin verrata somi. Mutta koska ette tavarasta huolikkaan, niin olkoon tuo Piisulle onneksi, ja ottakaa tyttäremme vaimokseen".

"Hei, muoriseni! pian sinä asiasta päätöksesi teet", wikkoi Matti, "mutta täytyyhän sinä toki kysyä tykönkin mieltä".

"Kyllä minä hänen puolestansa vastaan", pakisi muori. "Tyttö on vähän mielihyväällä katsellut erästä poikanulikkaa, mutta jo alusta asti olen heidän ystämyyttensä wastustellut, eikä siitä asiasta mitään tule. Anna sinä, Matti, minun ottaa asiat haltuuni, niin kyllä kaikki hywin käy".

"Tässä asiassa wastatkoon tyttö itse", wäitti Matti ja huusi, tuwan owea raottaen: "Piisu, tule lapseni tänne!"

Piisu tuli setä asettui isänsä turviin, kuten peljästynyt kyyhky, ja muori lausui: "Kuules nyt Piisu, kummoinen onni sinulle on suotu, kun itse Susilan rusthollari tahtoo sinua waimokseensa".

"Niin, sinua wastenpa nyt olen tänne tullut", sanoi Susila; "jos suostut kauppaan, tuon heti kihlat esille, eikä ne tyhjän-päiwäisiä olekkaan", ja nyt sulhas-

poika aukasi käärön toisensa perästä. "Tässä silkit, tässä kultawitjat, tässä sormukset, tässä —"

"Älkää waiwatko itseänne suotta", lausui Piisu wakawasti; "tosin olisi tuo minulle suuri kunnia, semmoinen, jota moni minulta kadehtisi, mutta — pieni on torpan tytön waate-arkku, ei sinne kahden kihlat mahdu".

"Wiedään entiset pois ja lasketaan uudet uhkeammat sijaan", sanoi Susila.

"Arkkuni luffo on hywä, kyllä sen takana tallella pyshy, mitä sinne kerran on pantu", wastasi Piisu ja läksi ulos owesta, mutta äiti huudahti perään:

"Semmoiset kihlat! kyllä net pian pois saadaan, älä nyt Piisuneni onneasi hylkää!" Piisu meni menojaan ja Matti lausui:

"Olisihan minäkin, naapuri hywä, tyttöni teille suonut, mutta tehköön hän tässä astiassaan miten itse tahtoo; se on minun mielestäni toki paras".

"Wai on! tarwitsehan meidän neuwoa lastamme, joka ei itse parastaan ymmärrä. Olkaa wain huoleti, Susila, kyllä wielä kaikki hywinpäin kääntyy".

Susila jätti kihlat muorin haltuun, sanoen: "Noh, sinä toiwosja, että wielä kaikki käypi, kuten sanotte, jätän kihlat tänne toistaiseksi; puhukaa, Mäkelä hywä, tekin sananen minun parhaakseni. Matti lupasi ja Susila läksi ulos. Täällä kiipei ukko kääsyihinsä, löi Piinaharjaa selkään ja läksi matkoihinsa.

II.

Sirkkomatta.

Shnifä tulwaili pyhä-aamuna kirkolle, muutamat heilutellessa komioisja kääsyisjä, toiset kulkein keppinsä nojalla;

kaikki wain pyrkivät samaan suuntaan. Mutta kuka tuo, joka häkkirattaisja juuri ajoi kulkewien ohitse — sepä oli

Mäkelän muori. Pojat istuivat myöskin rattahilla, mutta muori itse ohjia piteli, ja heijoo! nopeasti Musta juoksin; jo ennätettiin kirkolle. Muori hypäsi rattahilta, sanoen:

„Kustu, anna tuo waate-pakka minulle ja pumpulikäärö myöskin. Katso, ett'et pudota lanka-keriä etkä munakoppaa — se on käärön sisällä. So, saappa tänne nyt nuot kaikki. Kallu, pidä huolta Mustasta! minä kiiruhdan pappilaan“.

Pojat tekivät, kuten äiti käski, ja nyt muori kiirusti astumaan kirkon lähellä olemaan pappilaan. Sinne tultuaan läksi hän työkkiin, josta häntä nyt kutsuttiin pruustinnan kamarin. Muori meni kuin menikin, ja terveiset lausutuaan antoi hän munakopan pruustinnalle, sanoen:

„Toin vähän tuoreita munia pruustinnalle, kun oli tänne muutoinkin asioita“.

Pruustinna kiitti tullaifista sekä käski muoria istumaan.

„Kiitoksia! On sitä istuakkin saanut, rattahilla kun tulimme“, vastasi muori, mutta istui toki samassa tarjotulle tuolille ja kysyi: „Onko röökinät kotona? minä otin mukaani peiton-aineita ja pyytäisin röökinöitä meidän Eiusulle morsiuspeittoa ompelamaan“.

„Kyllä he ovat kotona“, vastasi pruustinna ja huusi tyttäriään, joista toinen heti tuli muoria tervehdimään sekä lupasi peiton kauniiksi pistellä; mutta nähtyään peittowaatteen, joka oli mustapohjaisista, punaisilla kukilla hienosti pilkottua karttuunia, sanoi neito:

„Noh, mikstä tuommoista mustanväristä waatetta olette Eiusun morsiuspeitoksi ostaneet?“

„Onhan ihmisellä usein murhettakin“, vastasi muori, „ja silloin on musta hyvä olemassa“.

„Ei peitolla ikänä tarvitse murehtia“, wäitti neiti.

„Onpa siinä punaisia kukkiakin, joten se sopii ilossa ja surussa, mutta“ —

lisäsi hän ikään kuin itseksensä — „jos Eiusu rusthollarin ottaa, laitan hänelle punaisen peiton ja teen tästä itselleni hääwaatteet — waan Saakolle — hm hänelle on tämä liiankin hyvä“.

„Kenenkä kanssa tyttärenne naimisiin menee?“ kysyi pruustinna, kun huomasi muorin puheesta, ett'ei siitä oikein warmaa tietoa ollut.

„No niin, pruustinna hyvä, kylläpä tuon pitäisi olla warman asian, koska Zusfilan rusthollari tytärtäni on waimokseen ppyhtänyt, mutta tyttö hupsu, joka, waikka sen itse sanon, on hywinikin wiisfas muisfa asioisfa, on toki nyt tässä niin tyhmä, että tahtoisi ottaa trenki-nulikan, jolla ei ole ikään mitään muuta kuin waatteet yllänfä — tuommainen tyttö hupsu! sanon wieläkin — mutta kaikilla wain pitää olla heikot puolensa — niin, niin se on“, ja nyt muorin suru nousi korkeimmallensa, jopa hän parhasti itkemään. Prowasti tuli samassa sisälle ja meni, nähtyään tunnetun wieraan itkewänä, jääliwäisesti häntä terwehtimään sekä kysyi:

„Mitähän Mäkelän muorille on tapahtunut?“

Muori nyt kertoi prowastille, mitä jo ennen oli pruustinnalle puhunut, ja lisäsi siihen: „Eiusu on prowastin rippilapsia ja minä tiedän, että prowastin sanat ovat hänelle suuremmasta arwosta kuin muitten, senpä wuoksi ppyhtäisin prowastia neuwomaan häntä luopumaan tuosta entisestä tyhmästä naimis-tuumastaan, kun hänelle näin selwä onni on tarjona“.

„Tuommoisiin asioihin on wieraan wähen sopimaton selaantua“, vastasi prowasti, „paras on että ne, jotka naimisiin menewät, keskenään liittonsa tekewät; ainoastaan silloin, kuin selwästi näkee lapsensa syöskewän itsensä onnettomuuteen, olemme welwolliset heitä estämään, jos hymillä neuwoilla sen woimme tehdä“.

„No niin, sitäpä minäkin juuri tarhoitan, että prowasti hywillä neuwoilla

estäisi häntä menemästä kartanon Saakolle".

"Onko tämä nuorukainen tunnettu hurjaksi ja huonoksi elämässään?" kysyi provosti. "Onko hän juomari?"

"Se ei, kyllä hän on siivo poika — eihän nyt meidän Riisu hurjasta olisi huolintakaan — mutta varsin tyhjä nuorukainen; tottahan rusthollin emäntänä paremman onnen saisi".

"Jos nuorten on rakkaus wafawa, kyllä Sumalalla on rikkautta, jota hän jakaa kaikille sen mukaan, kuin hän parhaaksi näkee. Ei yksin maalliset tavarat ihmisen sydäntä voi onnelliseksi saattaa, ja älköön siis tukaan waatiko lastaan naimisiin ilman hänen wapaata tahtoaan, se on minun neuwoni. Mutta nyt, muori hywä, minun täytyy rientää kirkkoon; jääkö hywästi ja muistakaa sanani sekä wiefää kotowäelle paljon terweisiä!"

"Kiitoksia", wastasi muori; ja ollen wähän nopolla nokin, sanoi hän nyt: "Luulin minä täältä saawani apua, mutta turhaa, näen mä, se olikin".

Provosti läksi wirtansa toimiin kirkkoon, mutta muori jäi waiwojansa walittamaan pruustinnalle, joka ystävällisesti muoria kunnellen, tarjosi hänelle kahwia sydämmen lohdutukseksi.

"Woi hywänen aika, otanko wielä?" — sanoi muori mielisään, kun kolmatta kuppia tarjottiin.

"Totta kaiketi", wastasi pruustinna, "mitäs liikaa tuo nyt sitten olisi, olette-

han pitkän matkan tulleet, kyllä sen weran nyt jaksatte juoda".

Muori, joka muisti yhtä kyytiä juoneensa seitsemänkin kuppia, — sehän oli hänen pannunsa mitta, — otti halustakin kolmannen kuppinsa, wastaten:

"No kyllähän sen jaksan, mutta tämä on nyt jo liikaa hywyhttä, ja röökinä on kaatanut kupin niin täyteen, että tasfikin on puolellaan, wähempikin jo olisi riittänyt. Mutta tässä nyt wain keltaisen enkä muista, että jo on kirkkoon-kin rientäminen"; ja nyt oli kahwi tuota hätää juotu. Waan kuppia pois panneksansa huomasi muori tarkalla filmällään että pappilan nuorella neitosella oli uudet waatteet yllä, ja tarttuen röökinän hameeseen, kysyi hän: "Onko tämä ostowaatetta wai kotokutoista?"

"Kotona se on kudottu", wastasi neiti.

"No olipa hywä, että osuin näemään", wirtkoi muori, "tuommoista minäkin laitan meidän Riisulle, mutta turkin-punaisen sijaan panen keltaista, sitä painetta saatan itse tehdä nuorista koiwun-lehdistä; itselleni panen walkoisen sijaan markan-sinistä ja raidaksi keltaista; niin teen kuin teenkin".

"Mutta eihän se ollenkaan tule tämän-lajista", intti neiti.

"Tulee kyllä, käyhän raidoissa perässä", wakuutti muori sekä pyysi nyt wähäistä mallitilkua, jonka saatuaan hän sanoi sydämmelliset jäähywäiset ja läksi kirkolle.

III.

Sajapilwiä.

Mäkelässä oli kaikki hiljaista, äänetöntä, sillä olihan kirkon-aika. Torpan ukko, miikon töistä wäsyneenä, weteli unta tuwan sängyssä, ja kodassa tapaamme

Riisun keittämässä welliä. Hänen pyöreät kaswonsa hehkuivat walkean loistosta tulipunaisina, ja tuo puna, waikk'ei ruusun kaltaista, sowlentui kauniisti hä-

nen ahvettuneisiin kasvoihinsa, mutta tytön silmät eivät nyt, kuten tavallisesti, kirkkaina loistaneet, niitä sumensi wiljauvat hyyneleet, jotka wirtana wieriwät hänen poskillensa; tyttö ruffa koetti taman takaa pyyhkiellä silmiänsä wyölinallaan, mutta eipä wain hyynele-tulwa taonnut. Hän sekoitti toki ahkeraan welliä, jotta se ei pohjaan palaisi, eikä huomannut, että kotoaan astui nuori mies. Tämä kurfaimematta sieppasi tytön syliänsä, ja nytpä Riisun filmät ilosta loistiwat, waikka hyynele-helmet wielä poskilla lepäsiwät; wä-hän hämillään hän toki oli tuosta odotamattomasta hyleilystä ja sanoi siis:

„No Jaakko paha, älähän nyt toki noin wallaton ole — mitä, jos nyt wellini pohjaan palaa“.

„Entäpä sitten, en suinkaan minä wellistä wälitä, nyt kun sinun luonasi olen — mutta Riisu, mikähän sinun on? Hyyneleitä on poskillasi — mitä sinulle on tapahtunut?“

„Eipä wielä mitään, mutta — — mutta —“

„No mutta, — mitä sitten? Sinä mutkaillet etkä ole suora kuten ennen — mitä tuo nyt tietää?“

„Hywänen aika, kuinka nyt oletkin kiivas! Enhän minä wielä joutunut muuta kuin puheen alkuun, kun jo puutuit sanoihini. Minä aioin wain kertoa, että Susila käwi täällä eilen, ja äitini tahdo pakottaa minua menemään hänelle emännäksi, mutta sitä en tee! —“

„Entä isäsi, mitä sanoo hän?“

„Hän on minun puolellani“.

„No mitä siis itket? Isälläsi tässä suurempi walta on“.

„Niin, mutta äiti saa tavallisesti kaikki kääntymään oman tahtonsa mukaan“.

„Ja siis sinunkin — no niin — löyhä olen tosiaankin rusthollarin kilpailiaksi — enkä tahdo olla onneasi estämässä, kyllä poistun tieltäsi. — Hywästi!“

„No mutta Jaakko! mitä tuo nyt on?“

„Ei sinun tarwitse enään itkeä sitä, ett'et rustholliin pääse. Kyllä minä menen matkoihini“.

„Mutta Jaakko, et saa mennä! Sanoihan, ett'en ota Susilaa, ja sitä itken, että tuosta nyt syntyy eripuraisuus kotihimme. — Kun sinä tulet kotiwäyksi, katselee äiti sinua aina nurjalla mielellä“.

„Ja kaiken tuon tähden menisit nyt halukkaammin Susilan emännäksi — kyllä ymmärrän —“

„Jos sen tefisin, kufapa estäisi minua menemästä? — Mollu sekä isäni että äitini siihen suostuisiwat; waan minua ei kukaan woi pakottaa menemään Susilan waimoksi eikä kenenkään muun omaaksi kuin sinun. Sinun kanssasi olisin onnellinen waikka metsän korwessakin; ollessani sinun lähelläsi, tuntuisi kaikki työ huokealta, waikka se kuinkaakin raskasta olisi. Jollet usko minun totta puhwani, niin lähde sitte. — Kylläpä minulla on waimia tallentaa tuo rakkauteni jonnekin yhdämmeni soppehen, en sitä sinulle tyrkytä; mutta wast'edes saat nähdä, että wäärin olet minua tuominut“.

Näin wastaten Riisu käänsi selkänsä Jaakolle ja rupefi taas welliä sekoittamaan. Hänen mielsensä oli sywästi loukattu, ja hyyneleet tunkiwat hänen silmiänsä, waan tyttö raukka koetti kaikkin waimin estää niitä tulwaleimasta.

Jaakko ei mennytkään, waan wiipyi yhä ja sanoi hetken päästä:

„Riisu hywä, suo minulle anteeksi! Mieleni oli niin toiwoton, ett'en huomannutkaan sanojeni katteruutta, minä kun ajattelin sitä loistawaa kohtaloa, mikä sinulle oli tarjona, — ja itseäni, — minua, jolla ei ole muuta kuin rakkauteni sinuun ja nämät kaffi wahwaa kättä, mutta — niitä en tosiaan ole säästäwä. Kaikki mitä woin, tahdon hywäksesi tehdä. Kotowäyksi en myöskään aio, ja tulimpa juuri sinulle kertomaan, mitenkä olen tuumannut ruweta raiwamaan itselleni torppaa. Olen saanut maata patruunalta, joka aina on ollut kowin hywä minulle“.

„Tuohan wasta olisi hupaista! Me tefisimme yhdessä työtä, ja minulla olisi

lehmä ja porras ja lampaita, sinulla he-
wonen, — ja vähän kaikellaista, mitä
tarwitsemme, saisin kodistani”.

„Di Riisu, oikeinpa juloista on nähdä
sinua noin iloisena! Niinpä olin minä-
kin tänne tullessani — olihan minulla
jo koko rikkaus tuossa aiotussa uudis-
asunnossa, joka wain mielikuvitujesani
häälyi, kos’ei minulla siihen vielä ollut
edes nurkkatiweä, ja sifsihän tuo sinun
puheesi Jusfilasta supistutti haameksitun
rikkauteni niin mitättömäksi, että se mi-
nusta näytti ainoastaan tuulen-tupaselta,
joka tyhjään raukeaa! Nyt on taas kaikki
toisin, nyt tehdään torppa eikä mitään
tuulen-tupaa. Pyhdän patruunaa anta-
maan minulle palveluksestani eroa, jotta
syksyyn saattaisin valmistaa meille asu-
muksen”.

„Asumuksen, joka on warsin meidän
omamme. Sehän on paljon hauskem-
paa, kuin jos minun olisi ollut kotia jää-
minen”.

„Entäs Jusfilaan — eiköhän toki sin-
ne olisi hupainen mentävä? — häh!”

„No Jaakko, suutunhan minä, jos
wain ferrankin tuommoista puhut”.

„Mähän toki, tahdoin sinua wain wä-
hän kiusata, mutta se oli wiimeinen
kerta”.

„Miin ehkä, jos lisää: „tällä erällä”,
mutta wast’edes”.

„Wast’edes — no niin — sehän on
taas sen ajan murhe”.

Näin nämät nuoret olisimat liwertä-
neet kentiesi kuinka kauan, ellei kartanon
Wahti, joka Jaakkoa oli seurannut, olisi
ruwennut haukkumaan. Wahtin haukun-
ta herätti heidät noista rakkaista tule-
waisuuden unelmista ja Riisu, joka oli
walkean häwittänyt padan alta, jotta ei
welli pohjaan palaissi, hundahti nyt:

„Kirkosta tullaan, eikä welli vielä
ole walmista; mitäpä äiti sanoo? —
Lähde nyt jo pois!”

Jaakko kiiruimmiten syleili Riisuansa,
ja nyt oli kaikki weittikamaisuus poisja
hänen silmistänsä, kun hän lausui:

„Riisu, pysy wakaana päätöksesäsi —
ole minulle uskollinen!”

„Totisesti uskollinen! siihen saat luot-
taa!” oli Riisun wastaus.

Jaakko meni, mutta ei vielä kirkko-
wäki kotia ennättänytkään, ratasten jy-
linää toki jo kuului. Riisu suuruusti
ruo’an ja koheni sitten walkeaa, jotta
welli pikemmin rupeissi kiehumaan, waan
eipä ruoka walmistunut, ennenkuin muori
kotaan puikahti. Riisu nyt ei kuitenkaan
saanut toria, muori wain kertoi, miten
hywänä häntä oli pappilassa pidetty, sekä
lisässi sitten:

„Röökinä lupasi peiton ommella, ja
mieläpä punaisenkin laittaa, jos Jusfi-
laan emännäksi menet”.

„Mitä hywää heillä siitä olisi, että
Jusfilalle menisin, — miksitä he minulle
punaisen peiton antaisiwat?”

„No heh ei, sinäkös nyt kummia mie-
tit, minähän aineen antaisin, mutta pap-
pilassa ommeltaissiin”.

„Sen kyllä tekewät, waikka Jaakollekin
menen, kuten menenkin”.

„Siitä asiasta saamme vielä jutella.
Eihän tuo niin aiwan warmaa lieneffään,
— mutta toimita tupaan ruoka, jotta
päiwälliselle pääsemme”.

Näin sanoen muori läksi kodasta pois,
ja Riisu läksi myöskin, hänen kun tuli
asettaa tuwan ruofapöydälle tuon yksin-
kertaisen päiwällisen.

Muori, joka kirkosta palattuaan ta-
wallisesti, päiwällistä syödessään, tiesi
perheellensä jutella paljon uutisia, oli nyt
warsin waiti, jonka ruoksi isäntäkin kum-
mastellen lausui:

„No, eikö nyt pitäjäässä ole mitään
tapahtunut, kos’ei sinulla, muoriseni, ole
uutisia?”

„Stään kuin olisinkin joku uutisten ke-
rääjä; — en minä niistä ikänä ole huo-
linut, waikka joskus sattumalta jotain
kuulee —”

„Miin niin, muoriseni, sattumalta tie-
tysti — etkö kuullut mitään sattumalta?”

„En, en mitään”.

„Kuulin minä”, sanoi Rustu, „että

kartanon Miinan ja Nikkilän Suhon naimis-kauppa on mennyt myttyyn, siitä ei tule mitään“.

„No mikähän siihen syynä?“ kysyi Eisu ihmetellen.

„Mitäs muu kuin nuoruus ja hulluus“, sanoi muori.

„No no, akkaeni! ei kaikki nuoret eroa tahdokkaan tehdä, eikä tuo aina hulluutta ole, jos erot tehdäänkin“.

„Se ei, sinäpä Miina juuri viisaasti menetteli, että eron teki. Suho näet humalapäisfään oli joutunut tappeluun ja

saa nyt juopuneen sakot ja muut — mutta niin käypi, kun nuoruuden-hulluudessa kiinnittää itsensä tuommoisiin hulluiliin. Mitä niistä nuorista on tähän aikaan, jolloin sitä wiinaa niin wiljavasti tulwailee! Sen wain tiedän, että onnellinen se, joka tasaantuneen miehen omaksensa saa — nuoret ne owat tänään tämmöisiä, huomenna tuommoisia, mutta wanhan-puoleinen — hän paikkansa pitää“.

Tämän sanottuaan muori stunasi sekä nousi ruo'alta, ja muut kaikki tekivät samoin.

IV.

Wiuu-Nikko.

Werkalleen kulki Saakko Mäkelästä kartanoon päin wiewää metsäpolskua pitkin. Hän näytti kowin alakuloiselta — lienee tuo ollut ilmankin syh, sillä sehän käwi yhä raskaammaksi; mustia pilviä koonontui taiwahalle, etäältä kuului hiljainen ukkosen jyrinä ja yhä yltyi humina tuosja tuuheassa kuusimetsässä, mutta Saakko ei taajempaan astunut, hän oli niin sywiin mietteistin waipununna, ett'ei huomannut uhkaawaa ilmaa, ennentuin riipeä fateen-kuuro hänen ennätti. Saakko meni kuusikkoon fateen suojaan ja rupefi, siinä seisoessaan, miettimään tulewaista elämäänsä; sehän näytti aiwan synkältä. Eijsu kyllä oli luvannut olla uskollinen, — mutta olihan tuo suuri rustholli hywin wiettelewä, sepä aiwan luonnollista — niin luuli Saakko, waan Eijsulle olisi koko maailman rikkaus ollut mitätöntä, ellei hän sitä olisi saanut walittunsa kanssa nauttia.

Sateen suojaassa ollessaan kuuli Saakko rakkitoiran haukunnan ja näki samassa ufon, joka wielä kepeillä askelilla as-

tua kepsutteli märkää niittypolskua pitkin. Ukko kapusi aidan ylitse, ja tultuaan metsään, riensi hänkin saman tuuhean kuusen turwiin, missä Saakko piti suojaa. Ukko oli ihan märkä, sillä hän oli tatkinsa kietonut kalliimman tawaransa, wiuunsa, ympärille.

„No mihinkä Nikko nyt on menossa tämmöisessä fateessa?“ kysäsi Saakko.

„Mi'on mennä Niemen kylään, mutta poikkessin ensin kartanoon, tawatakseni sinua — sillä tahdonpa tarjota itseäni soittajaksi, joska häitä pidät. Sinä olet kelpo poika ja Eijsu on oiwa tyttö, oikein hywäsyhdäminen — ja niin kaunis — eikö ole? häh! Hänelläpä on niin punaiset posket ja huulet, että hän tosiaankin hohtaa kuin puolukka metsässä“.

„Niinpä kyllä“, — wastasi Saakko ja lisäsi itään kuin itsensä, mutta toki niin ääntewästi, että Nikko sen kuuli: „soisimpa hänen wähemmin hohtawan, ett'ei pistäisi kaikkien wanhojen leski-rusthollien silmiin. En saata enään olla onnellinen“.

„No mitäpä nyt tuumaa — älä wain ole mustasukkainen! Ole sinä huoleti, wiulu-Mikko on paljon nähnyt maailmasja — eroittaa kullaan hopeasta; tyttö ei nyh rakkauttansa rikkautteen, ennen sinä mustasukkaisuudesta jätät hänen. — Tuota tyttöön! sen neuwon minä annan ja sit ten tulen warmaan sinun ja Piisun häihin, soittamaan tätä rakasta wiuluani“. Näin sanoen painoi Mikko wiuluansa rintaansa wasten ja lausui wielä: „Olin minäkin ennen yhtä rakastunut ja rakastettu kuin sinä, mutta mustasukkaisuuteni turmeli onneni — nyt ei ole minulla enään muuta rakastettawaa kuin tämä — wiuluni“.

„Mistä tiedätte, kuinka rakastettu olen? Warma kuitenkin on, ett'en ole onnellinen. — Mina kun ajattelen tuota wä häistä kotia, joka nyhyisin mielessäni ku witteli ylen herttaisena, muuttuu sydäm meni synkäksi — minä ajattelen, että Piisu tupaani halweksii, hän kun rusthollin emännäksi olisi päässyt. Täällä kuusen alla seisoesjani tuli mieleeni, että paras ehkä olisi, jos ottaisim kartanon Miinan waimokseni; hän on kaunis, iloinen tyttö, eikä suinkaan minun kotiani halpaa pitäisi — mutta luulenpa toki, ett'en saa Piisua mielestäni — en millolinkaan“.

„Sopa joutawia juttelet — sanoinhan, että sinä mustasukkaisuudesta saatat itsest onnettomaksi. Miina on tehnyt eron juoposta sulhasestaan ja ottaa tyllä halusta toisen paremman, mutta Piisu sinua rakastaa, ja katso ett'et suotta sitä rakkautta hylkää, sillä totinen rakkaus onnen tuo. — Ota, poika, waari wakaasta neuwostani“.

Jaakko oli waiti wähän aikaa, waan sanoi sitte: „Kyllä käsitan neuwonne hywäksi ja halusta sitä seuraankin — mutta Mikko, kertokaa elämästänne minulle wä häisen; olen yhtä ja toista kuullut siitä puhuttawan, waan en koskaan ole oikein selwää saanut elämän-waiheistanne“.

„En — noh, waikka wain — Piisun tähden sen teen, olkoon se sinulle opiksi ja waroitukseksi. —

Piisulla oli täti — hän oli morsia^a meni. — Tyttösi on aiwan tuon tätinsä näköinen, waan Anna-Piisun posket eiwät olleet yhtä punaiset, sillä hän ei enään ollut ensimmäisen nuoruutensa kufoisuksesja, mutta hänen filmänsä, — olisit wain nähnyt, kuinka ihanasti ne loistiwat! Raitti pitiwätkin häntä ylen hywänä, mutta tuostapa tulin minä luulewaiseksi. Kerran eräänä pyhä-iltana käwin hänen kofisjansa; wiulu oli muasfani, minä rupefin soittamaan, sillä Anna-Piisa kuunteli halusta wiuluni ääntä. Tuwasja oli koko joukko kylän nuorisoa ja niiden seassa eräs Timo niminen torpan-poika, joka minun mielestäni useammin, kuin tarpeellista oli, katseli Anna-Piisaa. Minä painoin wiuluani wasten leukaani, poljin jalkaa ja soitin kuin wimmattu. Kiihkonti tarttui kuulioihini, sillä he eiwät enään malttaneet istua, waan rupefiwat tanssimaan; ainoastaan Anna-Piisaa ei tanssi huwittanut, ei, waikka tuo mainittu poikakin häntä tah toi polskaan, niin istuiwa hän sittenk in paikoillaan. Tuokos oikein oli minulle mieluista! — mutta iloni ei kauan kestännyt; Timo istui aiwan Anna-Piisun wiereen ja nähti mieltyneehtä kuten ainakin, waan Anna-Piisun filmät oliwat haaweelliset, hän kuunteli soittoa ja ajatteli minua, että tuskin huomasiakaan wieresjä istuwan pojan puhetta — sen sittemmin hymmärsin aiwan hywin, waikka silloinen mielen-tilani toistin selitti noitten filmien suloisuuden — minä ajattelin: tyhmäpä olen, kun uskon tuota naista, joka, päästäkensä Timon kansja juttelemaan, jäi tanssista pois. Mielikuwituseni kiihtyi aina, mutta minä soitin — soitin niin, ett'en hymmärtännyt lakataksaan, ennenkun Anna-Piisa, lempeästi katsoen minuun, tuli luokseni lausuen: „Mikko, etkö jo wäsy soittamasta?“ — Siihen wastasin: „Jospa wäsyntkin, niin mikäpä sitten?“ — Hän katsoi kummas tuen minuun eikä puhunut sen enempä, waan meni taas lawitsalle istumaan — mutta nyt minä lakkasin soittamasta ja

pyyhkien hien otfastani menin haarikasta olutta juomaan, sitte läksin pois. Ovesfa wilkasin hätimiten Anna-Liisaan — hän oli kalpea ja hänen ihanat filmänsä — oi Saakko — kiiven ne olisivat sulattaneet, mutta eivät minua — niin oli mustasukkaisuus minun valloittanut.

Kuluipa muutamia päiviä — sydämeni rupesti pehmenemään, minä ajattelin: „entä jos olisin erehtynyt“ — läksin kuin läksintä tyttöni kotiin ja sattui pa niin, että tapasin hänen yksin tuvassa kehräämässä. Tuo suloinen olento tuli heti vastaan, ja tarjoten kättään minulle, lausui hän surun-sekaisella äänellä: „Kyllä tiesin sinun tulewan, sillä olenpa hartaasti rukoillut Jumalaa sinun sydäntäsi pehmittämään. Sano, rakas Mikko, miksi minulle suutuit? Di! sinä et usko, kuinka äärettömän paljon surua olet minulle tuottanut!“ Minä kerroin mitä jo tiedät, ja hän waluutti totisesti, ett'ei hän milloinkaan mieltäisi Timoon, waan että minä iäti olisin hänelle rakkahin. Minä uskoin hänen sanansa, ja nyt olimme taas onnelliset, waan eipä se onni kauan kestänyt — Anna-Liisan sisar oli jo silloin naimisissa ja emäntänä Mäkelässä, kun minä eräänä päivänä kuljin juuri tätä samaa Mäkelään päin wiewää poltua pitkin — minä kiiruhdin eteenpäin. — Di Saakko! tuo oli onneton matka — mutta — loppuun, loppuun täytyy kertoa, koska kerran olen alkanut — niin — meninpä tietäni ja näin etäällä edessäni kaikki ihmistä, jotka seisoiwat polulla, keskenään jutellen. Minä luulin net tuntewani, ja warmuudekseni kiiruhdin lähemmäksi, — ne olivat — Timo ja Anna-Liisa. Päätäni pyörrytti, enkä muuta uskonut, kuin että nuot molemmat olivat salaisessa liitossa toistensa kanssa — ja kiiruusti riensin heidän siwuitsensa, waan samassa myöskin ärjäsin: „uskoton! jää hywästi — en tahdo olla sinun pilkkanasi!“ Sitte riensin Niemen kylään wiewälle polulle, enkä kormiinikaan ottanut Anna-Liisan rukoilewaa ääntä, kun hän huusi: „Mikko, oi

Mikko! kuule minua, kuule vielä kerran!“ — mutta minä olin silloin kuuro!

Wiikkoja kului — minä en mennyt Anna-Liisaa „en kuuleen enkä kurtistetaan“ — mutta arwaappas mikä ilkeä päätös vielä päähäni pälkähti! Minä tunsin erään nuoren tytön, joka paljon kulti kylää ja oli hywin walmis lyömään nippiä ja näppiä nuorten parisissa — kieli oli hänellä myöskin hywin sukkela, ja nytpä ajattelin: Riikan kanssa rupean seurustelemaan — Anna-Liisan kiusaksi — saapa hän nähdä, ett'en häntä yhtään kaipaa — en yhtään — häntä en ollenkaan rakasta! Näin luultelin itseäni — näin saatoin itseni harhailemaan, ett'en enään tuntenut oman sydämeni tunteita. Minä kuljin nyt Riikan seurassa — tansseissa olimme yhdessä sekä nuufareina joka häissä, ja minä luulin olewani onnellinen; mutta woi — mitenkä olisin saattanut olla onnellinen Riikan parisissa, kun minulla kerran oli ollut semmoinen morsian, kuin Anna-Liisa! —

Eräänä pyhäpäivänä olin kirkossa, siellä istui Anna-Liisakin; hänen postensa oliwat käyneet kalpeata kalpeammaksi, ihonsa oli aiwan läpihohtawa, ja silmät — niin, semmoista en ole ennen enkä sittemmin nähnyt. Hän katsahi minuun kerran, wain ainoan kerran, mutta sitä katsetta en unohda, se oli puhtaasti omantunnon katsanto, ja siinä kaikki hänen kärsimyksensä kuwattuna. Minä en suurempaa rangastusta tarwinnut, saadakseni selwän siitä, että harhatietä kuljin. Riikan seura ei minua enään miellyttänyt, sillä häntä en millään muotoa saattanut rakastaa, eikä hän tuota erittäin pahaksensa pannut, waikka häntä wäistyi. Anna-Liisa oli nyt höt päiwät mielessäni. Minä oleskelin hänen kotinsa metsissä, waan hänen luoksensa en uskaltanut mennä. Mutta kerran sain sattumalta tietää, että hänen oli aikomus lähteä Mäkelään; minä kiiruhdin tälle samalle polulle, ja kuten tuomittu odottaa tuomiotansa, josta hänen elämänsä taikka

kuolemansa riippuu, niin odotin minä sitä hetkeä, jona häntä olin tapaawa — minä odotin — ja hän tuli. — — Suo minun lewähtää, ennen kuin jatkan*.

Mikko pyyhki otsaansa paitansa hihaan, oli wähän aikaa ääneti ja jatkoi sitten taas:

„Oli kesäinen päivä, semmoinen, jona ei tuulen henkeä tunne, jolloin luonto ikään kuin kuuntelee sen turmissa asuwien lintuisten ääntä. Minä kuulin Anna-Liisan kepeän astunnan ja rientsin häntä vastaan, hän wawahiti vähäisen nähdesjänsä minua, waan sanoi fitte: „Olipa hywä, että sinun tapasin, sinun täytyy kuunnella, mitä sinulle kerron, sen oikeuden itselleni waadin“.

„Di Anna-Liisa! minä sinua kuuntele sen sekä nyt että aina wast'edestin“ — wastasin minä ja tartuin hänen käteensä, mutta hän irroitti itsensä minusta, lausuen: „Ei mitään liikanaista, kuuntele wain: Sinä olit minulle niin rakas, ett'ei maailmassa ollut minulla mitään niin kallista, ja toki minun uskotomaksi julistit. — Silloin, kuin täällä metsässä minun tapasit, olin Mäkelään menossa, kuten nytkin. Timo tuli minua vastaan ja aikoi palata kansjani, mutta päätinpä tehdä lopun tuosta seuraamisesta ja sanoin: Timo, minä olen Mikon kihlattu morsian, älä minua seura, — samana hetkenä tulit sinä. — Nyt tiedät, kuinka syytön olen ollut, ja niin totta kuin minulla on Luoja, owat nämät sanani todet“.

„Minä olen jo aikaa sen tuntenut, että olit syytön. Di rakas Anna-Liisa! saatatko antaa minulle anteeksi? Etpä usko, kuinka minäkin olen kärsinyt! waan mitäpä tuosta puhun, omahan oli syynti, minä olin lowin luulewainen ja ollen sinulle suutuksissa päätin seurustella Riikan kanssa, jotta sinäkin muka tulisit tuntemaan tuota hirweää tuskaa, jota minä kärsin — älä usko, että häntä milloinkaan rakastin. Minä en saata sinutta elää; ollaan taas ystäwät kuten ennenkin —“

„Ystäwät — niin, ollaan aina ystäwät, muufsi en ikänä woi tulla. — Di Mikko! sinua minä pidin arwoisampana kaikfia, mitä maailmassa löytyy; kun sinua kuuntelin, wiulua soitellesi, ajattelin: onpa onni minua seurannut, koska noin hlewän miehen rakkauden olen woittanut. Itse olin mielestäni aiwan vähäpätöinen, mutta tuopa juuri oli ihanaa, että vähäpätöisenä sain kulkea matawan rinnalla, olihan silloin heikomalla turwa ja suoja tiedossa — mutta nyt — Mikko, Mikko! elämäni onnen sinä minulta woit! Kun näin sinun tawan takaa Riikan seurassa, silloin kyllä ymmärsin, että hetkesä ei sydammei saattanut muuttua; minä tiesin, että kerran olit takaisin palaawa, mutta samassa tunstin myös, että meidän wälimme iäksi päiwiksi oli muuttunut — sinä olet sama, waan toki toinen. Tällä hetkellä, waikka lähelläni seisot, ja waikka näen rakkauden loistawan filmisjasi, tuntuu minusta toki, ikään kuin erämaassa ylläsin waeltaisin, sillä sen wahwan puun sijasta, jonka olin tuekseni walinnut, näen nyt ainoastaan horjuwan ruowon“.

Suuret khyneleet wieriwät hänen poskillensä ja hän antoi minulle kätensä jäähywäiksi.

Di Saakko, sinä et ymmärrä, mimmoinen tuskanani oli. Minä rukoilin häntä uudestaan omakseni tulemaan, mutta hän wastasi wain: „Sydammeni on särkynyt, sitä en enään woi kenellekkään antaa; äläkä etsi minua, sillä sinua nähdesjäni haawojani pahemmin kiwistää. Vielä kerran jää hywästi, ystäwyhteni sinua seuraa! Kun sydammeni on terve, sitten kutsun sinua luokseni“.

Näin me nyt erkanimme. Minun toiwoni kiintyi hänen wiimeisiin sanoihinsa; en silloin ymmärtänyt niitten oikeaa merkitystä. Ajat kuluuivat, minä en nähnyt Anna-Liisaa — en mennyt häntä etsimään, sillä hänen wiimeistä pyhntöänsä minä niin pyhänä pidin, että sitä noudataa tahdoin, waikka tuo kyllä katkeralta tuntui. Kerran toki, eräänä iltana,

kun ikäväni valloitti minun siten, että en tästä rakkaasta wiulustanikaan huojenusta saanut, läksin kohti Anna-Liisan kotia. Sinne tultuani hiivin pimeässä hänen aukunansa luokse, jaadakseni näkymättömänä häntä katsella. Hän istui kehäämässä ja lauloi — Anna-Liisalla oli kaunis ääni, waan nyt soi se ylen surulliselta. Sanat kuuluivat näin:

„Di lumi, tuiskuile,
Tee hauta minulle!
Tää sydän polttawa
So etsi lepoa.

Kun hautaan lastetaan,
Maa, lumi, peitä waan
Ja unhoitettua
Niin helmaas tallenna!

Di lumi! jäiseksi
Sä laita hautani,
Ett' lemme-liekkini
Siell' iätk' sammuisi.“

Näin hän lauloi — mutta minä hiivin taas pois yhtä hiljaa, kuin tullutkin olin. Muutamia wiikkoja myöhemmin minua kutsuttiin hänen luokseensa. Anna-Liisa makasi kalpeana vuoteellaan, waan kun häntä lähenin, katsoi hän minuun suloisesti hymhillen ja lausui: „Tule lä-

hemmäksi! Sinussa näen taas tuon wahan puun, ja sydämmeni on aivan terve. Minä pääsen nyt pois elämän taisteluista ja sinua muistan — „tuolla, tähtein tuolla puolla“ — siellä ei mikään meitä eroita!“ —

Niin, hän lähti, tuo hempeä olento — ja minä — minä odotan aikaa, jolloin pääsen hänen luokseensa. Siksi soitan wiuluani — ja kun näen nurjuutta nuorten rakastawien välillä, kiiruhdan heti heitä sowittamaan. Nyt ymmärtänet, miten tuo minuun kosti, kun näin, ett'ei sinun ja Liisun, hänen sisarensa tyttären väli ollut semmoinen, kuin sen tuli olla“.

„Kiitosia, Mikko! Kylläpä tämä kertomuksenne on hyvä waroitus minulle, sillä kuka tiesi, mikä päähäni pätkähtäisi, kun synkälle mielelle joudun, kuten äskentapahtui, jolloin tuo minua kowin rasitti, että Jusila kilpailiakseni tuppasi“.

„Ole huoleti wain ja laita tupasi syksyyn walmiiksi, sitte tanssitaan Mäkelässä semmoinen polska, että vielä muorikin tanssista hikoilee. Mutta nyt hyvästi! Ilma on jo sellenemässä, täytyy rientää pois“.

„Kyllä täytyykin“, sanoi Saakko, ja kumpikin meni eri haarallensa.

V.

Isäntä ja palvelia.

Oli maanantai, kun patruuna Pohjonen istui au'aistun aukunan ääressä, juoden aamukahwiansa. Tawan takaa laski hän kupin kädestään; hänen koko mielensä oli niin kiintynyt luontoon, joka ihanuuttaa lewitteli hänen filmiensä eteen, että tuo yleensä rakastettu ruskeanestekin joutui unohduksiin. Nuori rouwa tuli ja laski kätensä miehensä olal-

le, sanoen: „Mitä, ystäwäni, mietiskelet?“

„Katselen wain luontoa ja ajattelen: olenpa onnen lapsi, koska minulla on suloinen waimo, herttaiset lapset sekä oma kartano näin ihanassa seudussa!“

„Ja onpa sinulla vielä tuo suurin rikkaus: onneensa tyytyväinen sydän! Kyllä nureksiwa ihminen aina puutteita löytää,

maikka Tuoja hänelle armostansa lahjoja jalka — mutta ainoastaan hän on riikas, joka kohtaloonsa tyytyy”.

„Kyllä kiittämätön olisinkin, jollen tyytyisi! Tunnenpa itseni niin onnelliseksi tällä haawaa, ett'en suinkaan hennoisi apua anowalta mitään kieltää, jos wain suinkin hänen toivoansa saattaisin täyttää”.

„Kumma, että tuommoinen miete juuri johtui mieleesi”.

„Om — niinpä ne ajatukset lentäwät. Mutta arwaappas, mikä nyt päähäni pisti?”

„No mikä?”

„Että lähtisimme katsomaan apilaniittyjä. Ilma on niin kaunis, ett'ei nyt sowa täällä sisällä loitolla tämmöisenä päivänä”.

„Mutta sinne on pitkä matka —”

„Ei huolita käwellä, waan pannaan Walko waljaisiin ja lähdetään sitte. Oletko tunnin päästä walmis?”

„Olen kyllä; minä menen kohta katsomaan, että pienokaisilla on mitä tarwitsewat poisja ollesjamme, ja sitte puen päälleni”. Näin sanoen rouwa kiiruhti toimiinsa.

Patruuna soitti kelloa pari kertaa, ja hetken perästä tuli Saakko sisälle, kysyen mitä patruuna tahtoi.

„Tunnin päästä pitää Walkon olla waljahissa, sillä minä aion lähteä apilaniityille”.

„Kyllä”, wastasi Saakko, mutta jäi wielä seisomaan owelle. Hän wäanteli ja käänteli lakkiaan, ikään kuin olisi siitä puheen alkua hakenut. Patruunanakin tuon huomasi ja kysyi:

„Dnko sinulla mitään sanottawaa? puhu wain suusi puhtaaksi”.

„Kyllä tarwitsisi, mutta pelkään patruunan suuttuwan”.

„Mitä tuo tuommoinen olisi, josta et puhua uskalla isännälle, joka on entinen leikkitorwerisi?”

„Niin, kylläpä patruuna aina on ollut hywä minulle, mutta —”

„No, „mutta” — jätä nyt pois „mutta” ja puhu asiaksi”.

„Patruuna lupasi Niittymäen minulle torpan maaksi, sitte kun tahtoisin rakentaa kotia itselleni; nyt minä haluan omaa asuntoa, sillä syksyllä aion naimisiin mennä, mutta senpä wuoksi pyytäisin, että patruuna, jos suinkin mahdollista olisi, antaisi minulle eron palvelustestani, jotta saisin hankkia tupasen itselleni sekä wiljelysmaata wähän wiljemmältä”.

„Kylläpä kummia pyydätkin, mutta en tuosta toki suutu, sillä sopiihan sinun pyytää, minun kieltää, ja siitä sitte on päästy. — Nyt tulee juuri kiiruin työn-aika; mitenkä sinua siis saattaisin pois laskea?”

„Kyllä minä luulen saawani Mäkelän Kustun sijaani ja häneen patruuna warmaankin tyytyisi, sillä Kustu on hywäntapainen ja sukela kaikissa töisjään; ehtä puheissaan liiankin sukela ja rohkea”.

„Tuo kuuluu hywältä; aiwan semmoisen pojan minä tahtoisinkin sitte, kuin sinua en enää saa pitää, mutta syksyllähän sinun wasta sopii erota ja tulewana wuonna naida — eikö niin?”

„Ei, sillä onpa niitä minua mahtawampia, jotka tahtowat wäkiä wiedä morsiameni”.

„Ai! onko niin? No anna hänen mennä, jos hän wain katsoo ihmisen ulkonaista mahtawuutta”.

„Eipä katsokkaan, mutta sitä enemmän hänen äitinsä sitä katsoo, ja senpä wuoksi tahtoisin ottaa tytön pois kaikista noista kiusauksista ja rettelöistä, joita hänellä siellä kotona on. Kyllä Mäkelän muori jo oli päättänyt ottaa minua kotowäyksi, mutta sitte kuin Riisua pyhdyttiin Zusulan emännäksi, ei muori minua enään oikein kärsi, ja siksi tahtoisin, jota pikemmin sitä paremmin, oman kodon itselfemme”.

Patruuna käweli mieltien lattialla, laski sormensa nenälleen sekä wiritteli tuon tuostakin sikariansa, joka ehtimiseen samui. Wihdoin hän toki puhkesi puhumaan, lausuen:

„No kulkapa saattaisi kieltää tuommoista pyyntöä, josta ihmisen elämän onni riippuu! — Jos poika, josta puhuit, on semmoinen, joksi häntä olet kuvaillut, olet vapaa menemään, vaikka tietysti paljon sinua kaipaamaan. Kun asuntoasi rakennat, saat metsästäni ottaa hirviä, ja ehkä saatan sinulle joskikin päivää antaa nurkkamiehiäkin. Mutta älä tuota asuntoasi aivan vähäiseksi laita; vaikka et nyt ensin sisustaisikkaan muuta kuin yhden huoneen, niin ovat ne kuitenkin tulevan ajan varalle rakennettuna“.

„Tuhausia kiitoksia, patruuna hyvä!“ sanoi Jaakko sekä pyyhkäisi äkkiä kätensä nurjalla puolella jotakin silmistänsä.

„Ei kiittämistä mitään. Sinä olet rehellisesti minua palvellut ja ansaitset rehellisen palkan. Mutta lähde nyt hevosta valjastamaan ja toimita tuo poika jonakin päivänä puheilleni“.

„Kyllä minä“, vastasi Jaakko ja läksi ulos.

Kouwa tuli samassa sisälle valmiiksi puettuna, ja patruuna kertoi hänelle Saakon tuumat sekä lisäsi:

„Olen varsin kahdella päällä eräästä asiasta: minä nimittäin tahtoisin antaa Saakolle muistoksi suuremman rahalahjan, mutta en ole siitä oikein varma, millointa tuo parhaiten sopisi. Nyt se huojentaisi hänen waiwaansa, kun hän asuntoansa rakentaa, mutta tekee senin hymää, että ihminen oppii luottamaan omiin woiimiinsa“.

„Anna lahjasi wasta toiste, se on minun neuwoni. Silloin he oikein sen arwoa käsittävät, kun waiwalla ja ahkeruudella ovat kodin itsellensä hantki-neet“.

„No, hywinpä meidän tuumamme yhteen sopiwat; jätetään siis tämä asia toistaiseksi. — Mutta tuosapa Wallo jo on portahitten edessä; lähdetään nyt“.

Näin sanoen sieppasi patruuna latin päähänsä, ja sitte läksiwät ajamaan apilaniityille.

VI.

Suora puhe aina paras.

Wanha akka kulki keppinsä nojalla Mäkelää kohti. Tultuaan torpan pihalle, katseli hän etsiskellen ympärillensä, waan kun ei näkynyt muuta elämää olentoa kuin kaakottawa kana, astuskeli akka portahia ja laski kaksiperäisen pussin olattaan porstuan nurkkaan sekä meni sitte tupaan, misjä Mäkelän muori istui wiloja lehräämässä. Akka kumarxi, sanoen: „Hywää päivää! — Ohho kuinka olenkin wäsynyt“.

„Istufaa. Mistä kaukaa Maija tulee?“

„Niemen kylästä. Hohho! hywältä tämä istuminen tuntuukin wäsynneille raa-

joilleni. — Oletteko ihan yksin kotofella, kosk'ei tuolla ulkonakaan tetään näky-nyt?“

„Matti ja pojat ovat ulkotöissään, Riisu ja Wanta askaroitsewat kodassa; meillä oli tässä leipominen aamiulla, ja tytöillä on sen wuoksi wähän yhtä ja toista toimitettawana“.

„No minäpä kuulin uutista Niemen kylästä; siellä sanottiin, että Riisu tulee Jusilan emännäksi, sekä että Jaakko nai kartanon Miinan, joka on tehnyt eron sulhapestaan“.

„Wai niin — paljon sitte tiedättekin. — Kyllä Jaakko Riisusta kiinni pitää,

kuten hämähäkki verkostaan, vaikka hän tietää, että Liisulla on Susilan kihlat".

Liisu, joka juuri tuli sisälle, kun hänen äitinsä mainitsi Susilan kihloista, katseli arasti ympärilleen, waan nähtyään vanhan Maijan, otti hän kädesjansä olevista pehmeistä leivistä yhden ja antoi sen Maijalle, sanoen:

"Tässä, Maija, on teille lämmintä leipää".

"Kiitofsia! Kokonainen leipä! Sinä Liisu olet kelpo tyttö. Ohoo sentään, kuinka hyvän käy hyvin tässä maailmassa, — waan jota mahtawammafsi ihminen pääsee, sitä enemmän on panetelioita, warsinakin kun torpan tyttö koroitetaan rusthollin emännäfsi; mutta yhden hyvän neuwon annan, jota sinun on nuistossa pitäminen, kun suureen taloon tulet: Anna lahjoja aina ja runsaasti, niin kyllä sinua kiitetään".

"Wai niin; kyllä Maija maailman tuntee — mutta säästäkää tuo neuwonne toiselle, sillä minun majani tulee olemaan pieni uudis-torppa, jossa saan monta vuotta kuoffia ja kaiwaa, ennenkuin wähäfsiä lahjoja muille riittää".

"No mitäs nyt pilkkaa lasket — kyllä minä tiedän, mitä jo kaikki tietävät, että sinä Susilan emännäfsi menet sekä että Jaakko kartanon Miinanai".

"Turhia puheita wain", wäitti Liisu. "Minä en koskaan ole Susilan emännätänä —"

"Mene päiwällistä toimittamaan, miehet tulewat jo kohta kotia", sanoi Mäkelän muori, sillä hän hätääntyi, kun Liisu kulkewalle afalle, joka tiesi pitäjän kaikki tapahtuneet ja tapahtumattomat uutiset, noin suoraan wakuutti, ett'ei hän huolisi Susilasta — saattaisihan tämä wiefä joutua Susilan korwiin.

Liisu meni ulos päiwällistä toimittamaan. Hänen mielensä oli kowin raskas, eikä hän tietänyt oikein, mikä häntä waiwasi — joku uusi, katkerampi tunne kuin entinen. Ei tämä, joka häntä waiwasi, ollut hänen itsekkään äitinsä waa-

timukset, — ei, tämä tunne oli niin katkera, että se wei kaikki hänen woimansa — ja kotoaan tultuansa sanoi hän Mantalle:

"Wie sinä ruokaa pöytään, päätäni kiwistää, minä menen tuonne järwen rannalle, siellä on wilposempi".

Tuon sanottuaan riens Liisu kuusitoon ja sieltä kapeata metsäpolkua pitkin järwen rannalle. Täällä laski hän kästensä sykkiwälle sydämmellensä ja heltyi itkemään. "Di mikä minua waiwaa" — sanoi hän itseksensä, waan samassa kaikkui hänen kormissaan Maijan sanat: "Jaakko nai kartanon Miinan" — ja nytpä hän hymärfsi, mikä niin raskaalta tuntui. Turhaa puheita tämä tietysti oli, mutta kamoittawan aaween kaltaisena oli nuot sanat yhä hänen mielesfään, ja hän sanoi itseksensä: "Woi! onko rakkaus aina tällainen? Juuri kuin luulee olevansa onnellisin maan päällä, tulee taas tuskia ja huolia, joita ei ennen aawistanutkaan. Di, kun saisin rauhani takaisin! Jos olisi sydämmeni tuon tyhnen järwen kaltainen!" — ja nyt hän rupefi laulamaan:

"Ah ihana on ilta
Ja metsä wilponen,
On tyhni järwen pinta,
So nukkun tunsonen.

Waan miksi, sydämmeni,
Sä olet rauhatoin?
Kun luontokin on tyhni,
Miksi' riehut, sykit noin?

Ah, sydämmeni lempi
On saanut sykkimään,
Waan woima kussa ompi,
Mi saa sen tyyntymään?"

Waulettuaan hän painoi päänsä käsiinsä sekä rukoili Jumalalta rauhaa sydämmellensä ja tunsi samassa, miten kylmä koiran kuono nuusti hänen postiansa. Liisu hypähti seisolle, tämähän oli kartanon Wahti — siis oli Jaakkokin lähellä — ja lähellä kyllä olikin, sillä tuollapa hän tuli rientäen tyttönsä luokse.

"Dikeinpa Wahti minua ohjasi, ei se tahtonut mennä Mäkelään, waan nuusti

tätä polkua ja juoksi, hieputtaen häntäänsä, tänne päin. Minä aavistin heti, että sinun täältä löytäisin. Tiedätkö, Piisufeni! nyt saan kohta ruweta rakentamaan asuntoamme, jos wain Kustu menee sijaisfeksiin kartanoon. Mutta et-hän sinä mitään vastaa — etkä ollenkaan ihastu! — Mikä sinua waiwaa?"

"Ei mikään. — Tahdon wain kysyä — Saakko, pidätkö vielä minua rakkaampana kaittea?"

"Tuo nyt on kysymys! Onko se teeskentelemistä wai mitä? — En semmoista ole sinussa ennen hawainnut".

"Ei ole se teeskentelemistä, waan käypä niitä kaitellaisia huhuja, sanowathan, että sinä olet mieltynyt kartanon Miinaan; en sitä ole uskonut, mutta enpä saanut mieltäni rauhoitettufikseen, ennenkuin sinulta suoraan kysyin".

Saakko muisti nyt, mitä hän oli Wiulu-Mifolle puhunut, ja waiikka tuo tuuma oli ollut luulewaisen sydämmen pimeän hetken synnyttämä — ja siis tuulen tuoma, tuulen wiemä — punastui hän warfin, mutta wastasi toki wakawasti:

"Minä en yhtäkään tyttöä rakasta, paitfi sinua. En koskaan! Ole wakuutettu siitä".

"Kyllä", wastasi Piisu, mutta Saakon punastuminen oli niin kummallinen, ett'ei tyttö iloisefi muuttunut. Saakko myöskin oli alakuloinen, eikä jutut nuorten välillä oikein sujuneet. Wihdoin hän kysyi:

"Onko Wiulu-Mikko käynyt täällä?"

"Ei", wastasi Piisu.

"Mistä hiidestä ne tuon jutun owat saaneet, sen on Maija warmaankin kofoon pannut omasta päästään", fanoi Saakko ja ruwefi sitten suoraan kertoamaan, mitä hän Mifolle oli puhunut, lisäten: "Nyt sen tiedät, oikean astialaidan, fuutu nyt minulle sitten, jos saat; hymmarräthän sinä, että minä wain, kun pelkäfin sinun kotiani halwefiwan, tuskifiani jotakin puhuin".

"Kiitofia Saakko siitä, että puhuit kaitfi suoraan, punastumifesi jätti mie-

leeni jonkunlaisen epäilyksen, mutta nyt on wälimme taas ihan selwällä".

"No, tyttöfeni, mennään nyt kotia kuulustelemaan, mitä Kustu sanoo". Ja kiiruhtaan läfsiwät he Mäkelään, jossa wäki juuri aikoi ruweta päiwällifelle. Keppi-Maija oli mennyt matkoihinsa, mutta Wiulu-Mikko, hywän-suopa wieras, oli tullut sijaan.

Mäkelän muori katsoi wähän harmistuneena tulioihin ja tuskin wastafikaan, kun Saakko hywää-päiwää mainitfi. Mut-ta Saakko ei ollut tätä huomaawinaan-kaan, waan lausui rohkeasti:

"Minä aion ottaa eron palvelufes-tani, jotta saisin talwefi warustettua itselleni oman kodin. Patruunan meifästä saan hirfiä, sen mitä tarwitfen, ja lupasipa hän vielä nurkkamiehiäkin jofifin päiwää, mutta sillä ehdolla wain pääsen kartanosta, että laitan sinne toisen sijaisfeksi, ja fiksi olen ehdoitellut Kustua, koska wälifstä olen kuullut hänen halua-wan palvelufseen".

"No sinne minä menenkin", wastasi Kustu.

"Etpä menekkään. — Kyllä täällä on kotonakin sinulle sijaa — ja joutaahan Saakko palwella wuotensa loppuun, kyllä kartanosfa leipää tietysti riittää, mutta nudis-torpasfa sitä tuskin lienee nätim-mästä tärlimpään".

"Jos ensin onkin wähän, niin koete-taan sitä lisätä wuofien kuluesfa. Kyllä minä torpan rakennan, ja hywän rakennankin, kuten patruuna neuwoi".

"Mutta älä meidän Piisua warten, kyllä hänellä on parempi koti katsottuna. Minä en anna tytärtäni pettu-leipää syömään".

"Se — muori — mitäs nyt! älä noin jyrkästi kiellä" — fanoi Matti, mutta muori läfsi ulos omesta eikä tah-tonut kuulla mitään, waan Wiulu-Mikko, talon wanha ystäwä, seurasi muorin jälkiä ja tapasi hänen lutisfa.

"Muori hywä", lausui Mikko, "älä pitkittä nuorten kihlausta. Kihlausten usein käy siten, että, "kun ne pitkistyy, niin

ne mutkistuu" ja vihdoin tulee niistä kaiketi loppu".

"Sitä juuri toivon ja waadinakin".

"Kuules — muista minun ja Anna-Liisan kärsimisiä! Älä eroita rakastavia — se kuolemalla kostetaan. Waikka en ole aikonut mitään puhua, niin sanonpa toki Saakon ja Liisun onneksi, että köyhyyteen ei sinun tarvitse lastasi jättää, sillä heille on tavarat katsottuna, mutta antaa heidän wain vähällä alkaa. Laske Rustu palvelukseen, se on minun neuwoni".

Mikko oli istenyt parhaaseen paikkaan. Muisto Anna-Liisa wainajasta pehmitti muorin sydämmen — ja kuka tiesi vielä tuo Mikon viimeinenkin wiittaus teho-kaasti siihen waiututti.

"Sm — kummallista", sanoi muori itkään kuin itfeksensä ja lausui sitten Mi-

kolle: „Menköön wain Rustu kartanoon onneansa koettamaan; mutta kerran minun vielä täytyy tyttöäni puhutella, ennenkuin kihlat pois lähetän. Tällä kerralla toki ei enempää tästä asiasta lausuta; tule nyt päivälliselle".

Wakaana lähti muori tupaan ja sanoi sinne tuluaansa:

"Rustu saa lähteä Saakon kanssa kartanoon. Jos kelpaat patruunalle, niin otat pestin".

Liisun katse kirkastui, kuten taiwas aamuruston noustessa, ja kiitollinen silmäns lensi Wiulu-Mikkoa kohti, sillä sen hän heti huomasi, että sieltä apu oli tullut.

Enempää ei asiasta puhuttu, ja kohta päivällisen jälkeen lähti Rustu Saakon kanssa kartanoon ja Wiulu-Mikko meni myöskin pois.

VII.

Rakkaus kaikki woittaa.

Patruuna Pohjosen rouwa istui käytävässä kartanon huoneuksen edustalla, leikkien lastensa kanssa, ja näki samassa Saakon, joka lähestyi nuoren kumppaninsa seurassa. Pakki kourassa ja syvästi kumartaen kyysi Saakko:

"Saako patruunaa puhutella?"

"Dnni, juofse katsomaan, onko isä walweilla", sanoi rouwa. Hetken perästä palasi poika huutaen:

"Isä käski Saakkoa puheillensa".

Saakko läksi saattamaan palveliaksi pyrkivää Rustua patruunan huoneeseen.

"No, sinä aiot minun palveliakseni?" kyysi patruuna.

"Miin tyllä, jos kelpaan", wastasi Rustu.

"Dsaakko totella? se on ensimmäinen ehto".

"Kyllä! ja vielä vähän muutakin".

"Wai niin", sanoi patruuna, katsellen mielihyvällä pojan kirkkaita, weitikkamaisia filmiä. „Dsaakko niittää? Heinän teko alkaa kohta, ja palveliani saa myöskin niityllä käydä silloin, kun en häntä kotona tarvitse".

Hymyillen wastasi Rustu:

"Siihen olen aiwan tottunut. Kun niityä läheneen, wapijee jo heinän korsi, ja kun wiitatteellani siwallan — hei! silloin heinä jo maassa makaa".

"Saakko laitumelta hewosen pian kiinni? wai nahjustatko tauan niitä halmasja?" kyysi taas patruuna, joka halusta pitkitti puhetta pojan kanssa.

"Hewoset ruokii niin, että wiheltäesjäni juoksewat luokseni".

"No, jos nyt olet vähän sinne päin,

kuin sanonut olet, niin kyllä minulle kelpaat, ja Saakko on vapaa menemään asuntoansa rakentamaan."

"Nämät käteni ovat vähän kömpelö-
mäiset pikentini käsitfi", wirtkoi Kustu
wielä; "semmoisiksi ovat tulleet rastaassa
työissä, mutta jahla täällä vähän hel-
pommalle pääsen, niin warmaanfin hie-
nonewat, että wielä sopiwat waikka kla-
ssi-hansifkoihin".

"Pidetään waralla, ett'eiwät pääse
liiaksi hienontumaa. Tässä on sinulle
nyt 12 markkaa pestiksi; se on määrä,
joka minun on tapana antaa. Mutta
mitä sitten palkaksi waadit?"

"Mitä patruuna itse tahtoo antaa,
sitte kun näette, mihinkä kelpaan", was-
tasi Kustu ihan nöyrästi.

Patruuna taputti poikaa olalle, lau-
suen:

"No hywä! Toiwon että molemmin
puolin tulemme tytyhäisiksi. Nyt, Saak-
ko, olet, kuten sanoin, vapaa palveluk-
sestani ja tässä saat koko wuospalkkasi".

"Patruuna hywä, sehän on warfin lii-
kaa".

"No no, älä puhu mitään, uudis-asuk-
kaalle on tuo kyllä tarpeen, ja olithan
sinä aina ennen muinoin minulle awu-
lias ja hywä leikitoweri".

Saakko ei mitään wastannut, waan
kun patruuna hänelle hywästi jätöksi au-
toi kättään, puristi Saakko sitä oikein
wankasti. Sitte aikoiwat mennä, mutta
patruuna sanoi wielä:

"Ennen lähtöäsi täytyy sinun toki Kus-
tulle neuwoa kaikki, mitä hänen tawalli-
sesti tulee tehdä, jotta hän tietäisi olla
mielikseni, samoin kuin sinäkin".

"Niwan kernaastikkin", wastasi Saakko
ja läksi sitten ulos nuoren kumppaninsa
kanssa.

"Kyllä nyt jo kaikki hywin käy", sa-
noi Kustu pihalle päästyään. "Minä
olen kowin iloinen siitä, että jollakin ta-
woin saatan edistää meidän Riisun on-
nea. Sisar parkani menee warfin kal-
peaksi jota kerta, kun äiti Jusfilasta pu-
huu, ja harmipa oliskin, jos kaunis, hy-

wä sisareni thönnettäisiin tuolle wanhalle
kaljupäälle. Mutta arwaatko sinä, Saak-
ko, millä tuo Wiulu-Mikko äitini mie-
len sai kääntymään noin ätkipäätä?"

"En, sitä itfekin ihmettelini, waan
kyllä kai siitä wielä selko tulee".

"Mutta kysy ei uskalla —"

"Ei juinkaan! enkä siitä wälitäkään,
kun tytön wain saan; mutta enpä ole
oikein warma, ennenkuin kuulutusjesa
ollaan".

Näin tuumaten Saakko meni ohjaa-
maan nuorta toweriaan talon töihin.

Saakon ja Kustun mentyä Mäkelästä
istui muori ruffinsa ääreen ja lehräsi
siinä, ikään kuin jos kaikki olisi käynyt
warfin tawallista rataansa; hänen puhe-
lias kielensä toki nyt oli waiti, hän näytti
miettiwältä, eikä kukaan muorin miet-
teitä tahtonut häiritä. Matti pisti tupak-
kaa piippuunsa, istahti sängynlaidalle, we-
tti nyhästään muutaman wahwan sawun
ja laski sitten huokoolle. Kallu toimit-
teli ulkona ja Manta meiskasi portahit-
ten ääressä juotoporsaan kanssa, mutta
Riisu istui penkillä alkunan ääressä kat-
sellen ulos kesän mihantaan maailmaan.
Ilma näytti kauniilta, raittilta, mutta
Riisun mieli oli toki haikea. Ukosen il-
man tullessa on luonto tyyri, mutta
raskas, ja jotakin sen tapaista — jota-
kin uhlaawaa tunsi Riisukin sydämmes-
sään, kun hän ääneti istui äitinsä kanssa
tuwasssa. Täällä oli tutehuttawaa, waan
ulkona raitista, sinne siis hänenkin tähy-
tyi rientää. Riisu istahti keinulawitsalle
tuuhean pihlajapuun suojaan, hänen lem-
peät filmänsä katselivat järwen tyhntä
pintaa, waan ajatulsensa lentelivät pois
hänen nyhyijistä tufaloista oloistaan, ku-
waillen mitä suloisimmasti tuota wä-
häistä uudis-asuntoa, jota hänen sul-
honsa aikoi rakentaa; mutta eipä hän
kauan saanut näissä wiehättäwissä unel-
missaan wiipyä, ennenkuin äitin kutsu-
wa ääni kuului:

„Eiisufeni, tuleppa tänne, olisihan minulla kahden-kesken sinulle wähän puhutawaa“.

Eiisu meni tupaan, hywä huokaus nousi hänen rinnastansa — ja waiti istui hän kuuntelemaan, mitä jo ennaltaan arwasi äitinsä puhuvan.

„Minä lupasin Susfilan kihlat tallentaa sifsi, että sinä ne ottaisit vastaan, sillä, lapseni“, sanoi nyt muori hywin leppeästi, „olethan sinä wiisas tyttö, ja kun oikein maltillisesti asiaa ajattelet, niin hymmärräthän, että wanha paikkansa pitää, ja aina sinulla hänessä on parempi turwa kuin tämän-aikaisessa nuorufaisissa“.

„Di äitini, älkää suotta itseänne waitatko tuommoisella puheella, ei ole wanhan ilo siellä, misjä nuoren, eikä nuoren siellä, kusja wanhan; jos häntä seuraisin, olisin kuten häkisjä lintu“.

Muori otti nyt kihlat esille, sanoen: „Katjoppa näitä kaikkia, mitä sinulle, torpan tyttarelle, on tarjona! Eiköhän toki minun tyttäreni hymmärrä ottaa, mitä wain kerran hänelle tarjotaan“.

„Äiti hywä, kyllä parastani tarkoittatte, mutta — walsu on sulho kullasta tyhjäty, waan lämmin sydämmen oma walittu — ja siis kaikki nuot korut owat minulle arwottomia. Saakko rakentaa kartanon maalle torpan, siellä saamme yhdessä työtä tehtä ja, kun Zumala työmme sinuaa, on meillä siitä iloa paljon enemmän, kuin rikkaalla kaikista tawaroistaan“. Nyt lankefi Eiisu polwilleen ja lausui, katsoen rukoilewin silmin äitiinsä: „Di äiti, wiekää pois nuot kihlat! ne minua oikein inhoittawat. — Älkää toki rakastako tawaraa enemmän kuin“ — —

Eiisu ei sanottawaansa loppuun saanut lausutuksi, ennenkuin muori hämmästyksissjään huudahti:

„No hywänen aika, älähän toki kome-liantiksi rupea! Tyttö hupsu, Zumalaa rukoillesa polwille lasjetaan, waan ei ihmisten eteen. Hywänen aika tuota

lasta! Pidä sitte tuo Saakkosi, koska se niin hirweän hywä on“.

„Zumalan kiitos, että wihoinkin äiti luopuu turhasta toivostaan. Nyt saat tan iloiten Saakon wastahan mennä, kun hän luotfeni tulee! Di äiti, nyt olette minulle toista wertaa rakkahampi kuin äsken, jolloin luulin teidän enemmän rakastawan rusthollia kuin omaa lastanne!“

„Om — parastasi minä wain tarkoitin, mutta jätä minut nyt yksin; en woi tästä tällä kertaa enempää jutella. Mene sinä ulos linnulle liwertämään iloa!“

Eiisu meni, ja muori jäi miettimään. Wähän aikaa ääneti oltuaan rupesti hän itseksensä puhumaan:

„Kuka noita tämän-aikuisia nuoria hymmärtää — laskea polwillensä! — Oikein komehjantin temppeja tuommoiset! — Oih, oih! — Suuteloset wiekää — sitte olisi kaikki ihan tähdellistä!“

Matti, joka rupesti heräämään raskaasta päiwällis-unestaan, kuuli muorin puhuvan ja kysyi:

„Mitä sinä nyt, akkafeni, yksin juttelot? mitä ihmeitä?“

„Minä waan ihmettelen tämän-aikuisien nuorten tapoja ja mieliä. Eiisulle tässä juuri äsken sanoin, että hän saa ottaa Saakkonsa, koska se nyt on maailman paras hänen mielestään, ja tyttö kiitti siitä niin, että polwilleen lankefi. Hupsun tapoja — mutta hywä lapsi hän on; oikeinpa nöyräksi hänen olen kaswattanut, ja ikäwäni tuota tyttö-raiskaa tulee, se on aiwan warma“.

„No nytpä uni makeasta maistuu, kun kuulen, että Eiisu on päässyt kaikesta tuskastaan. Nyt wasta, akkafeni, oikein wiisaasti teit“.

„Wasta nyt? — En tiedä ennentään hullusti tehneeni!“

„Se et, mutta teithän tällä kertaa wiekää wiisaemmin“, sanoi Matti, kääntyen toiselle kyljellensä, ja hetken perästä hän jo kuului kuorsaawan.

Mutta mitenkä oli Eiisun laita, kun hän tuolla ulkona kepeillä askeleilla astuskeli metsäpolkua pitkin. — Hänen sy-

dämmensä onnesta sykähteli, hän oli mielestään niin vapaa kaikesta huolesta, kuin lentävä lintunen, ja johdatti rohkeasti askeleitaan kartanoon päin, josta hän arveli Jaakon piankin palaawan Kustun kanssa, mutta kun ei kaimattuja kuulunut, istahti Viisu kielelle heitä odotamaan. Ihmetellen katseli hän siinä tuon kewaïsen kuusimetsän kauneutta, niin heleän wiheriältä ei se ennen hohtanut — ja mikäpä siinä, että linnutkin tänään paljon iloisemmasti wisertelivät — ne oikein kilpailivat toinen toisensa kans-

sa, ainakin se siltä kuului Viisun korviin. Mutta nytpä jo kajasti metsässä koiran haukunta; warmaan oli se Wahti, joka jänefsä ajoi takaa, oli pa niinkin, sillä samassa tuli Jaakko jo näkywiin. Kustu oli kartanoon jäänyt. Kiiruusti riensiwät meidän nuoret toinen toisillensa ilofanoma wiemään; ja sinne luonnon helmaan heidät jätämme onnestansa juttelemaan — eikä tämä ole ensimmäinen eikä viimeinen kerta, jolloin luonto yksin saa olla näkemässä kahden rakastawan tähdellistä onnea.

VIII.

Sääpäiwä.

Kirween falske oli jo lakannut kuulomasta Riittymäeltä, jossa Jaakon uudisasunto seisoi walmiiksi rakennettuna. Suuri kuokkamaakin jo oli kauniilla orailta. Jaakko oli hiki päässä koko kesän työtä tehnyt torpassansa, ja usein Mäkeläisetkin kaikin olivat hänen apulaisnansa olleet. Kartanon patruunakin oli, kuten lupasi, antanut muutamaksi päiwää murkkaimehiä. Mutta kylläpä nähytkin työn jälkiä. Nyt ei toki Riittymäessä työtä tehty, waikka olikin arkipäiwä, sillä tänään Jaakko on häitänsä wiettämässä.

Mäkelässä on tuwan katto ja seinät koristettuna katinliekoilla ja pihlajan oksilla, joista punaiset marjat riippuvat. Mutta porstuakamarissa istui Viisu morsius-puvussa, kauniina kuin kewaïskukkanen, ja kylläpä Jaakkokin itseänsä näyttää tehtä: hänellä on sorea wartalo ja oiwan, rebellisen miehen kaswot, jotka owat työssä ahawoittuneet. Wiulu-Mikko kulkee edes takaisin, wiulu kädesjängsä, ja näyttää oikein onnelliselta tänään. Usein hän kurlistaa paperiin, jonka hän ottaa taskustaan, ja hymyilee sitten itfeksensä.

Mäkelän muori toimittelee, ja muotonsa on tawallista tywenempi, kun hän kurlistaa porstuakamariin, sanoen:

„Mene, Jaakko, katsomaan, joko prowastia nähyy, jotta Mikko tietäisi olla pihalla soittamassa“.

Jaakko meni ja näti, pihalle jouduttuansa, prowastin jo lähenewän kääpysjään, mutta tulipa siellä vielä toisetkin kääpysyt. — Jaakko tarkasteli niitä wäihän aikaa, waan juoksi sitten sisälle, iloisesti huutaen:

„Mikko, mentää pian soittamaan, prowasti tulee ja kartanon patruuna myöskin“.

Mikko riensi heti pihalle wiuluansa winguttamaan, ja nyt oli ilo ylinnä Mäkelän halwasja majassa, kun patruuna tuli entisen palveliansja onneen osaa otamaan.

Torpan harwalukuiset hääwieraat olivat nyt kaikki koossa wiheriäisiksi koristetussa häätuwasja. Wanhja prowasti meni paikallensa wihtuolin yläpuolelle ja toiset wieraat ympäröi huonetta. Morsiusparia wain odotettiin; — mutta jopa

nyt tuliwatkin. Ei ollut Riisu mikään sulotar, mutta kenpä ei mieltymyksellä olisi katsellut tuota raittiin kaunista morsianta, kun hän forean sulhonsa rinnalla asetui wihkituolin eteen? Prowasti luki wihkitisanat juhlallisesti, ja kun morsius-pari polwille laski, lewitettiin suuri silkkihuivi teltaksi heidän pänsä ylitse. Tuota silkkihuivia neljä telttapoikaa ja telttatyt- töä piti niin korkealla, kuin suinkin saat- toivat, sillä jos se olisi koskenut morsia- men kruunuun, niin ei tuo hyvää olisi ennustanut.

Wihkimisen jälkeen puhui prowasti en- sin muutamia kauniita sanoja nuorelle pariskunnalle, ja sen jälkeen meni suku- laiset kaikki heille onnea toiwottamaan. Sitte läksi patruuna morsius-parin luokse ja antoi morsiamelle kättä sanoen:

„Sydämmestäni toiwon teille onnea! Ken on uskollinen rakkaudessa, sille kyllä Jumala lainaa rikkautta“. Ja kääntyen sulhasen puoleen lausui hän vielä: „Täs- sä annan sinulle vähäisen muistolahjan wanhalta leikkitoreriltasi; ehkä on se si- nulle hyvänä apuna, kun jatkat työtä uudis-afunnosfasi. Näinhän woin nyt auttaa sinua, joka ennen aina autoit mi- nua, kun löimme leikkiä towerieni kanssa“.

Kaste kimeltää kewät-aamuna ruohos- tossa ja lehdikoissa, kaunistaan luontoa, kun se on pukeutunut hääwaatteisiinsa, ja niinpä kaunisti nuorta pariskuntaa ki- itollisuuden kastehelmet, jotka wieriwät heidän postillensa.

Kun Saakko awasi tuon pienen kää- rön, josta patruuna hänelle antoi, ja näki siinä kolme sadan markan seteliä, silloin ei hän saanut suuhunsa sanoja, millä olisi kiitollisuuttaan osoittanut; hy- neleet wain wieriwät hänen silmistänsä — hänellehän patruunan antama lahja jo oli koto rikkaus! Kuiske käwi tuwas- sa suusta suuhun, että patruuna oli anta- nut Saakolle kolmesataa markkaa, ja siitä kyllä olisi puhetta kestänyt, mutta muori tuli käskemään wieraita päiwälliselle, ja nyt läksiwät kaikki toiseen tupaan, jossa kutturalliset ruokawadit oliwat asetettuina

pitkille pöyhille. Näitä tyhjentämään muori hywäntahtoisesti wieraitansa ke- hoitti, mutta sinäpä hän waiwat näki. — Muutamia hän weteli käsitynästä, toista tuuppasi selkään — aina kehoittaen menemään eteenpäin — eihän kukaan tah- tonut ilman noita ystävällisiä tuuppauk- sia olla enstimmäinen ruokapöyhän ää- ressä. Nämät päiwälliset nyt kestiwa- tin, sillä jos muutamista astioista ruoka aleni, niin toisia täysinäisiä tuotiin si- jaan.

Päiwällisten jälkeen pyysi Wiulu-Mikko Mätelän isäntää ja emäntää sekä nuorta pariskuntaa seuraamaan itseänsä por- tuan peräkamariin. Täällä hän nyt otti paperin taskustansa, sanoen:

„Täsä on laillisesti wahvistettu kir- joitus, jossa olen määrännyt Saakon ja Riisun perillisiksi. Te saatte kuoltuani kaiken omaisuuteni, ja sitä on nyt mi- nulla rahaa lainassa tuhannen ja sata markkaa sekä kotona 25 markkaa 45 pen- niä ja vielä sitten kaikellaista irtainta tawaraa vähäsen“.

„Näetkös, muoriseni, hm, siinä käy patruunan puhe toteen: Kyllä Jumala lainaa rikkautta —“

„Kyllä näen, että kaikki käy, kuten on sallittu“, wastasi muori. „Kiittäkääte, lapset, Mikkoa, joka tulewista päiwis- tänne on noin runsaasti huolta pitä- nyt“.

Saakko ja Riisu puristiwat Mikon kättä sekä kiittiwät vielä hänen antamista hy- wistä neuwoistansa.

„Kyllä nyt jo tarpeeksi olette kiittä- neet“, sanoi Mikko, „tämän tein, jotta muistaisitte minua ja Anna-Riisaani! Mutta menkäämme jo häätupaan, sillä tietysti siellä jo morsianta kaimataan“.

He läksiwät nyt kaikki. Tuwas- sa sy- tytettiin par'aitaa kynttilöitä, sillä päi- wällinen oli kestänyt niin kauan, että jo war- sin hämäräsi. Rahwia tarjottiin kai- kille, waan kun sitä oli juotu, katsoi patruuna kelloansa ja sanoi sitte:

„Mikko, ottakaa wiulunne, niin saan- han polstaa tanssia morsiamen kanssa“.

Mikko otti wiulunsa, sowitti sen leukanfa alle ja rupefi soittamaan iloista polskaa. Patruuna pyöritti morsianta, ja nyt alkoi iloinen tanssi. Samassa tuli muorikin näkhyiin, ja patruuna hundahti:

„No, muori hywä, tanssitaan nyt oikea ristipolska, tulkaa wain, owathan nämät wanhimman lapsenne häät, kyllä wielä jaksatte pyöritellä; Saakko, tule sinäkin — no niin, nyt olemme neljä“.

„Hei! eipä tässä enää wiulun ääni yksin riittäkään“, sanoi Mikko, „tarwitseehan minun laulaakkin. Ja nyt rupefi hän rallittamaan:

Tui — tuli tuli tuli tui tuli tulla
tui tui tui tui tui tui 2c
Tui tuli tallaa tuli tuli tulla
tui tui tui tui tui tui 2c
Tui — j. n. e.

Mikon laulu herätti yleistä mieltymystä, kaikki, sekä nuoret että wanhat, iloiten pyöriwät lattialla.

Polskan tanssittuaan sanoi patruuna:

„Nyt on minun jo aika lähteä kotiin. Rustu, mene waljastamaan hewosta, sinä pääset taas takaisin tänne, kun olet saattanut minun kotia“. Sitte lausui hän Mäkelän wäelle: „Hauskaa on minun ollut täällä teidän parisanne, jossa olen nähnyt iloa ja tyytyväisyyttä kaikkin puolin. Sääkää hywästi!“ Ja käteltyään heitä läksi hän pois.

Kohta patruunan mentyä rupefi myöskin prowasti lähtöä tekemään. Muoria hywästi jättäessään sanoi hän:

„No, muori, te näytätte nyt tyytyväiseltä; se on oikein! Kyllä sitä olen toiwonutkin, sillä Saakko on kelpo poika“.

„Niin on, prowasti hywä! Kylläpä minun olisi pitänyt tietämäni, että meidän Riisu walita ymmärsi, mutta erehdyhän sitä wanhanakin“.

Prowasti hymyili, wastaten: „Oikein sanoitte!“ ja sitte jätti hän hywästi kaikki häawieraat. Mutta myöhään yöllä, jolloin tähdet jo walaisiwat synkkää syys-taiwasta, kuului wielä Mikon wiulun ääni Mäkelän häätuwasta.

IX.

Riittymäen asukkaat.

Jo kaksi vuotta oli Saakko Riittymäessä itsellensä kuokkinut ja kairwanut wiljelysmaita, ja Riisu oli aina ollut hänen ahkerana työkumppaninansa. Wiulun Mikko asui nyt tämän nuoren perheen luona, jossa hän hywin menestyi. Ukon päiwät kuluiwat hupaisesti, kun hän leikki pienen poika-lylleröisen kanssa, joka latzialla kouttafi. Wälistä nosti hän pikku Saakon olallensa, wälistä taas tousutti häntä polwillansa, ja tuo pikkainen siitä hywästä pisti kaikki hymmenen formeansa Mikon wahmaan tukkaan, josta sitten weti woimiensa takaa. Näin Mikko nyt-

kin leikkeli pienen Saakon kanssa, koska lapsen äiti oli leipomisen toimesa. Oli Heluntai-aatto, ja Riisu odotti wieraita pyhäksi, nimittäin Mäkelän wäkeä, sekä leipoi siis näitä rakkaita wieraitansa warten riewiä karkkoja; munajuuston hän myöskin paistoi.

Pian päiwä kului Riisun toimittaessa, mutta kaikki hän oli saanut hywin menestymään. Saakko tuli kotia metsästä, tuoden muutamia wihtoja kainalossaan, sillä Heluntai-lauantaina aina „uusi wihta wihdotaan“.

Riisu seisoi portailla, pienokainen sy-

lisä, ja sanoi: „Olipa hyvä, että toit vihtoja, sillä nyt on sauna valmis“.

Saunasta tultuansa puuivat kaikki puhtaata vaatetta yllensä ja istuivat sitten odottamaan Mäkelän väkeä. Pikku Saakko, joka kylmystä oli väsynyt, nukkui nyt kätkeysään puhtaana ja punaposkisena. Piisu oli juuri laannut tuutimasta pienokaistansa ja pani par' aikaa nauhalla palmikonsa kiinni, kun Saakko sanoi: „Jo Mäkelästä tullaan“; ja nyt riensivät pihalle. Saakko riisui hewosen, mutta Piisu otti vastaan, mitä muori ja Manta hänelle lahjoittivat, sillä rattahilta nostettiin ehtimiseen pyttyjä ja myttyjä. Wigdoin he kuitenkin kaikin pääsiwät tupaan ja asettuivat istumaan. Mikko näytti muorille kätkeysä makaa-waa pienokaista, sanoen:

„Katsos muori tänne, ethän ole nähnyt lasta sitte ristiäisten! eivö ole pojan posket pulleet ja kauniit, häh?“

„Dupa hän kyllä terween ja raittiin näköinen“, vastasi muori. „Mutta, Piisu hyvä, tuossa on mytynen, johon olen kääriinyt sinulle punaisen peiton, joka nähdessäni lapsen tuossa, muistui mieleeni, sillä lupasinhan jo ristiäisissä, että sen sinulle lahjoittaisin. Minä sain sen kotia juuri vähän ennen kuin tänne läksimme“.

Piisu kiitti sydämmestänsä äitiänsä. Tämä lahja tuotti hänelle paljon iloa, sillä olihan se ikään kuin todistuksena siitä, että äiti nyt tyytyi wävyhnsä. Pantuansa kaikki saadut lahjat paikoilensa, meni Piisu asettamaan ruokaa pöydälle; ja olipa hänellä oikein waljoista juhlapuuroa, josta ei suinkaan maitoa puuttunut. Illallisen jälkeen walmisti Piisu kaikille wuoteet, ja äitillensä pani hän tuon uuden punaisen peiton. Wähän aikaa vielä juteltiin niitä näitä, mutta sitte istui Saakko pöydän ääreen, luki Raamatusta lappaleen ja sanoi sen tehtyänsä:

„Kyllä nyt jo olemme wäsynet, ja aika siis on lewolle mennä“.

Matti vastasi haukotellen:

„Kylläpä olemmekin, mennään wain maata“.

Pian oli Riittymäessä kaikki unen helmoissa ja ulkona myöskin hiljaista, tywentä; ainoastaan laulurastaan yksinäinen raskutus kuului metsästä.

Heluntai-aamuna nousi Piisu warahin lypsämään, mutta juuri kun hän oli saanut maidon ruokahuoneeseen sekä siivilän läpi lastetutsi astioihin, tuli muori häntä hakemaan, sanoen:

„Kienstin lehmiaisi katsomaan, nähdäkseni ne, ennenkuin metsään menewät, sillä iltapuolella on meidän kotia lähteminen“.

„Ja minä kun toiwoin saawani teitä pitää huomen-iltaan asti! Mutta tulkaatte nyt katsomaan, niin saatte nähdä, että Punike on yhtä lihawana, kuin Mäkelästä lähteisään, ja Keipas wahwistuen koristuu aina wieläkin. Katsokaa, täällä kopisja on minulla kafi suurta porasta“.

Nyt awasi Piisu owen siihen pieneen koppeloon, jossa porfaat makasivat pahnoissa.

„No näetkös hylkyjä, kuinka lihawia! — Dwatko ne kartanon lajia?“

„Dwat; Saakko ne sieltä toi kerran, kun hän käwi Kustua tervehtimässä“.

Piisu painoi taas owen kiinni ja nyt meniwät katsomaan lehmia, joita muori mielihyvällä silmäili, sillä tiesipä hän kylläkin arwostella noita lihawia elukoita. Piisu laski lehmät metsään ja meni sitte juottamaan wäsiä, jotka ha'assa firmasivat.

„Kylläpä näyttää siltä, kuin kaikki olisi täällä hywin päin sekä tuwassa että tarhasja“, sanoi muori.

„Mitä rakas, minulla on niin hyvä oltawa, ett'en kenenkään kansja onneani waihettais! Jospa tietäisitte, kuinka hyvä Saakko on, ja niin ahfera — no saattepa nähdä, kun peltojamme katselette, kuinka paljo niitäkin on tullut lisää. Syksyllä hän kuoffi suuren maan, jossa nyt kaswaa kaunista perunaa. — Mutta saahan Saakko itse mennä peltojansa teille

näyttämään iltapuolella, ja menkäämme nyt sisälle, sillä minun täytyy toimittaa vähän einettä pöydälle, ennenkun kirkkoon mennään".

Kun tupaan tulivat, oli wäki jo kaikki liikkeellä, ja Manta puki par'aikaa pikku Saakon ylle uutta nuttua, jonka hän oli pojalle tuonut; sitte poikaa wiettiin sylistä syliin ja kiitettiin uusia waatteita niin, että pieni Saakko jo itsekin rupefi tarkastelemaan mekkoansa, arwollen siinä toki olewan jotakin katsottavaa. Muorin muoto oli tawallista leppeämpi, kun hän otti pojan syliinsä, sanoen:

"Tule lapseni muorin syliin; minä sinua tänään huwittelen, sillä kuka tietää koska taas saanen sinua nähdä".

Kirkolle läksiwät sitten kaikki muut paitsi Mäkelän Matti ja muori sekä Liisu ja pikku Saakko, joka hywin wiihtyi muorilla koko kirkon-ajan.

Kun kirkowäki kotia tuli, oli Kustu heidän muassaan. Kello oli jo kolme, ja siis ruwettiin heti päiwälliselle.

"Eipä kukaan ole uutisiakaan vielä puhunut", sanoi Kustu, "mutta täytyyhän minun puhua, ennenkuin Reppi-Maija ennättää, sillä kohta hän on täällä; me ajoimme hänen siwuitsensa".

"Mitä uutinen se on?" kysyi muori.

"Zusfila ja Mikkolan Miina kuulutettiin tänään".

Saakko loi filmänsä Liisuun; hetkisen he katsahtwat toisiinsa, mutta sitte sanoi Liisu:

"Sepä hywä, että Zusfila saa äidin lapfillensa".

"Tuolla Maija jo tulee!" huudahti Kustu.

"Eipä häntä täällä nyt olisi tarwittu", wirkoi muori. Samassa tuli Maija sisälle, ja sanoen hywää päiwää istahti hän penkille lewähtämään, mutta Liisu käski häntä pöydän ääreen ruo'alle.

Päiwällisen jälkeen miehet meniwät peltoja katselemaan ja Maija rupefi nyt kertomaan, että Zusfila tänään kuulutettiin sekä että jo parin wiikon päästä Mikkolassa häitä wietetään.

"Mikkolan emäntä sanoi", wirkoi Maija, "täältä Riittymäestäkin häihin käskettävän. Minä sitä itsekseni oikein ihmettelin, että käskewät".

"Kutsuwathan halustakin", wastasi muori, "meidän Liisua maar Mikkolan Miina siitä saa kiittää, että hän nyt emännätsi Zusfilaan pääsee".

"No niin, kyllä niin", myönsi Maija. Sienekö hän tästä puheesta saanut jotakin onkeensa, koska ei hän enään lauan wiipynyt Riittymäestä, waan meni taas pois jatkamaan matkaansa.

"Ettekö, äiti, nyt tahdo tulla peltoja katsomaan?" sanoi Liisu, "kyllä Manta Saakkoa hoitaa sillä aikaa".

"Kyllä minä ne jo näin aamulla sen werran, että tiedän teillä täällä olewan kaikkia, mitä tarwitsette, ja nyt katselen halukkaammin lastanne. Kun omani kaikki owat aikahisena, on tuo pienokainen minulle äärettömän rafas".

Miehet tulivat nyt sisälle. Liisu oli keittänyt kahwia, ja siis ruwettiin juomaan tuota makusaa nestettä, joka on niin wälttämättömän tarpeellista silloin, kuin perheen kesken tahdotaan oikein nauttia koti-elämän suloa.

Dwi oli auki ja ulkoa tuli kesäinen tuofu sisälle. Pääskynen istui wiirin päässä liwertäen; kauniin metsäjärwen pinta oli aiwan tyyhi, ja wanhan muorin sydän käwi niin kumman pehmeäksi. — Täällä tuntui hänestä kaikki kodikkaalta — tyweneltä — ja hän lausui:

"Niin, nyt menee Zusfila naimisiin, mutta en enään ollentaan ajattele, että siellä sopisi Liisun olla emäntänä. — Kyllä patruuna totta puhui, kun hääpäiwänä sanoi: "Olkaatte uskolliset rakkauksessa, kyllä Jumala antaa rikkautta". — Täällä on Liisulla kaikkea, mitä hän tarwitsee, ja Saakko! sinä olet hywä, kelpo mies!"

Saakko meni muorin työ ja otti häntä kädestä, lausuen:

"Kiitoffia, muori, noista sanoistanne, ne wain onnestani puuttuivat. Nyt minusta tuntuu, ikään kuin rauhan enkeli

kultifi tumasfani". Piisulle lisäsi hän vielä: „Kyllä tiedän, ett'et sinä koskaan Zusfilan rikkautta ole kaimannut; kun työstä wäsyneinä kotia tulimme, lauloit wain ja olit tyytyväinen“.

Wiulu-Mikko katsoi wiuluansa, jota seinässä riippui, ja sanoi:

„Tuossa on wiuluni kauan saanut lewätä, mutta tämän päivän funniaksi otetaan se alas“ — ja Mikko rupeesi soitamaan kaikellaisia kansan-lauluja.

Mäin kului ilta pian loppuun Riittymäessä, ja wieraat läksiwät pois. Saakko ja Piisu meniwät heitä saattamaan wä-hän matkaa, ja kun talaisin palasivat, näkyi laskewan ilta-auringon viimeiset säteet metsän läwitse. Kuusien latwoista kuului hiljainen humina, talwikit lewittiwät tuoksuansa metsään ja tuossa heidän edesjänä oli torppa, heidän oma kotinsa, jossa kaikki oli aiwan heidän omaansa; se wiittasi niin ystävällisesti heitä herttaiseen suojaansa. Kun sinne tulivat, sanoi Saakko:

„Di Piisu, onpa tämä kotimme tofi hywin hauska! Laula tuo laulusi, joka ennenkin aina on minua ilahuttanut, tä-

nään sitä halusta kuuntelisin“. Piisu lauloi:

„Di kuinka ompi herttainen
Tää oma koti pienoinen!
Ken täällä kultaa kaipaisi,
Kun parempi on lempeäsi?
Ei tawaraa niin kallista,
Ett' siihen woisi verrata.“

Mikko istui penkillä, wiulu oli wai-punut hänen polwillensa, ja ikään kuin ajatustissaan toisti hän Piisun viimeiset sanat: „Ei tawaraa niin kallista, ett' siihen woisi verrata!“ — Hänen ajatustensa lensiwät kauas menneisiin aikoihin. — —

Mäin onnellisina eliwät Riittymäen asukkaat, ja Wiulu-Mikko, joka aina asui heidän luonansa, näki vielä monta Seluntai-aurinkoa nousewan ja laskewan, waan wihdoin sai hän, kuten toiwoi, hautansa Anna-Piisansa wiereen.

Mäkelässä on Manta emäntänä, hän on saanut hywän miehen, ja wanhukset owat jättäneet kaikki toimet nuorille. — Niin käy, polwet katoa, — toiset tulee sijaan — useimmista ei näy muuta jälkeä, kuin wäjäinen hauta-kumpu, jossa ruoho kesällä rehewästi kaswaa.

Sinta: 60 pennä.